

BAFRA HALKEVİ VE FAALİYETLERİ (1933-1951)

Gürbüz ARSLAN*
Murat ÇEVİK**

ÖZ

Halkevleri, Cumhuriyet rejiminin getirdiği değerlerin toplum tarafından benimsenmesi, ülkenin sosyal ve kültürel bakımdan kalkındırılması amacıyla 19 Şubat 1932 tarihinde başta Ankara olmak üzere 14 il merkezinde açılmış kuruluşlardır. Kapatıldığı 1951 yılına kadar memleketin hemen her tarafında faaliyet gösteren Halkevleri, gerek Cumhuriyet inkılaplarını geniş halk kitlelerine benimsetmek ve halkla bütünleşmek gerekse kültürel olarak gelişmiş yeni bir toplum yaratmak adına önemli vazifeler ifa etmiştir. Bu bağlamda çalışmamızda, Samsun ilinin Bafra ilçesinde kurulan Halkevi ele alınmıştır. 24 Şubat 1933 tarihinde açılan ve bünyesinde Dil-Edebiyat-Tarih, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri-Kurslar, Kütüphane ve Neşriyat, Köycüler gibi sekiz şube barındıran Bafra Halkevi, faaliyetlerini 1951 senesine kadar sürdürmüştür. Bafra Halkevi, bu zaman zarfında vatandaşlara Cumhuriyet değerlerini aktarma, onların toplumsal ve kültürel yaşamına katkı sağlama gibi önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Biz de bu çalışma ile Bafra Halkevi'nin kuruluşu ve sonrasında gerçekleştirdiği faaliyetleri bütüncül bir şekilde değerlendirip ortaya koymaya çalıştık. Halkevleriyle ilgili yapılacak araştırmalara katkı sağlaması amaçlanan çalışmanın hazırlanmasında; T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi belgeleri, Halkevleri talimatnamesi, yıllık raporları ve süreli yayınlar gibi birincil kaynakların yanı sıra konuyla alakalı kaleme alınmış eserlerden de yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bafra, Halkevleri, Samsun, Cumhuriyet Halk Partisi, Modernleşme.

THE BAFRA PEOPLE'S HOUSE AND ITS ACTIVITIES (1933-1951)

ABSTRACT

People's Houses were originally set up across the Republic of Turkey with the aim of instilling in the public the new republican regime's values, as well as to raise the country's cultural and social development. The first people's house opened its doors on February 19, 1932 in the province of Ankara. People's Houses remained very active throughout the country until 1951, when they closed down. Alas, they had fulfilled their function of impressing republican reforms on a vast majority of the Turkish and cultivating a culturally developed society. In this context, in our study, the People House established in Bafra district of Samsun province is discussed. Bafra People House, which was opened on February 24, 1933 and has eight branches such as Language-Literature-History, Fine Arts, Representation, Sports, Social Assistance, Public Courses-Courses, Library and Publication, Villagers, continued its activities until 1951. During this time, Bafra People Houses carried out important activities such as conveying the values of the Republic to the citizens and contributing to their social and cultural life. In this study, we tried to evaluate and present the establishment and activities of Bafra People House in a holistic way. It will contribute to the forthcoming studies about other People Houses. We benefited from primary sources such as the documents from Presidency of the Republic of Turkey Directorate of State Archives, people houses manuals, annual reports, periodicals, and other studies about the topic.

Keywords: Bafra, People Houses, Samsun, Republic People's Party, Modernization.

Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 19.08.2021; Yayıma Kabul Tarihi: 01.10.2021

* Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, ZONGULDAK; ORCID: 0000-0002-9973-8755, E-posta: arslan-gurbuz@hotmail.com.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ZONGULDAK; ORCID: 0000-0003-2859-6304, E-posta: muratcevik.jgk@gmail.com

Giriş

Türkiye, Kurtuluş Savaşı'ndan zaferle ayrıldıktan sonra bu mücadelenin ikinci aşaması olan çağdaş bir devlet ve toplum yaratma sürecini başlatmak için iç politikaya önem vermeye başlamıştır. Bu süreçte ulusal egemenliğin önünde engel teşkil eden Saltanat makamı, yeni devletin iç politikasını bir hayli meşgul etmiştir. Lozan Barış Konferansı öncesi bu konunun çözümü barış görüşmelerinin önünü açmış ve Türkiye'nin tek başına Lozan'da temsil edilmesini sağlamıştır. Lozan Barış Antlaşması'nın imzalanmasından sonra ortaya çıkan hükümet bunalımı ve devletin başkentinin resmen ilan edilememesi gibi sorunlar ise Meclis Hükümeti sisteminin artık işlemediğini göstermiş ve bu durum Cumhuriyetin ilanını zorunlu hale getirmiştir. İç politikada yaşanan bu sıkıntılar Ankara'nın başkent yapılması ve arkasından da cumhuriyetin ilan edilmesiyle ortadan kaldırılmıştır. Böylece çağdaş bir devlet ve toplum yaratma yolunda ulusal egemenlik ilkesi biraz daha güçlendirilmiş ve halkın yönetime katılmasının yolu açılmıştır (Aysal, 2009, s. 582-583).

Türkiye, halifeliğin kaldırılmasıyla birlikte geleneksel toplum yapısına sahip Türk milletini, çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırma yolunda önemli bir adım daha atmıştır. Hükümet, millî, laik ve demokratik bir devlet kurmanın hukuki zeminini tamamlayarak her alanda köklü ve disiplinli bir şekilde yeni rejimin çalışmalarına devam etmiştir. Bu süreçte eski düzeni savunanların önyak olduğu Şeyh Sait isyanı ile Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın kapatılmasıyla çok partili siyasal yaşama geçiş denemesinin başarısızlıkla sonuçlanması (Yalçın vd. 2002, s. 38-55) gibi olaylar yaşansa da bunlar yapılan inkılapların hızını kesmemiştir. Çağdaş dünyanın bir parçası olma yolunda kılık-kıyafet inkılabı, tekke ve zaviyelerin kapatılması, Medeni Kanun'un kabul edilmesi ve yeni Türk harflerinin kabulü gibi adımlar atılmaya devam edilmiştir (Turan, 2013, s. 177-223).

Hükümet, bunları yaparken bir taraftan da yapılan inkılapların halk tarafından benimsenmesine yönelik daha fazla çaba sarf etmeye başlamış ve bu konuda Türk Ocakları'ndan da faydalanmaya yoluna gitmiştir. Bu kapsamda 1927 yılında Türk Ocakları'nın tüzüğünde yapılan değişiklikle ocağın, "Tüm Türklerin kültürel birliğini amaç edinmek" şeklindeki faaliyet alanı, "Türk Ocağı'nın faaliyet sahası sadece Türkiye Cumhuriyeti sınırlarıdır" biçiminde değiştirilmiştir (Arıkan, 1999, s. 264). Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'nın tabiriyle artık Türk Ocakları, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın (CHF) bir kültür şubesine dönüşmüş ve faaliyet alanı şu şekilde belirlenmiştir:

"Parti, millete eğitimlik yapacak; ilim, iktisat, siyaset ve güzel sanatlar gibi bütün kültür sahalarında vatandaşları yetiştirmek için öncülük edecektir. Ocaklılar, Cumhuriyet Halk Partisi'nin programını vatandaşa açıklamakla gerçek görevlerini yapmış, ideallerine en büyük hizmeti yerine getirmiş olurlar. Yasanızın üçüncü maddesinde bu yön açıkça belirtilmiştir. Bu yol üzerine yapılması gereken milleti uyumlu olarak beraber yürütmekten ibarettir" (Hâkimiyet-i Milliye, 5 Şubat 1931, s. 1).

Harf İnkılâbı'ndan hemen sonra 1928 yılında kurulan Millet Mektepleri de gerek yeni alfabenin duyurulması ve tanıtılması gerekse yeni bir dönemin duyurulması adına önemli faaliyetlerde bulunmuştur (Bayraktutan, 2020, s. 119). Lakin birbiri ardınca yapılan bu inkılaplar tepkileri de beraberinde getirmiş ve önceden beri var olan muhalefet daha da yoğunlaşmıştır. Bunun yanı sıra Ekim 1929'da patlak veren ve kısa süre içinde tüm dünyayı etkisi altına alan ekonomik bunalım da Türkiye'yi fazlasıyla etkilemiş ve bu durum hükümete dolayısıyla iktidar partisi CHF'ye karşı hoşnutsuzluğu arttırmıştır (Aydın, 2011, s. 1-2).

Bu bağlamda 1930 yılı Türkiye açısından birtakım zorlukların ve sıkıntılı bir dönem olmuştur. Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa giderek artan

hoşnutsuzlukların bir yerde patlak vermesinden, merkezî denetimin yitirilmesinden, Cumhuriyetin ve onun ayrılmaz bir parçası hâline gelen inkılapların yara almasından endişe etmeye başlamıştır. Bu şartlar altında da çözümü yeni bir partinin kurulmasında bulmuştur. Zira böylece toplumdaki sıkıntılara Meclis kanalıyla çözüm aranacak, hükümet denetlenecek, var olan olumsuzluk ve memnuniyetsizliklerin ülkeyi yıpratmasının önüne geçilecektir (Halıcı, 2004, s. 431).

Nihayetinde Mustafa Kemal Paşa'nın yönlendirmesiyle 12 Ağustos 1930'da Ali Fethi Bey'in liderliğinde Serbest Cumhuriyet Fırkası kurulmuştur. Lakin cumhuriyetin esaslarını savunması, birikmiş hoşnutsuzlukları gidermesi ve ekonominin düzelmesi konusunda hükümete yol göstermesi beklenen fırkanın ömrü, teşkilatlarına kısa süre içinde eskiye özlem duyan bazı grupların sızması ve hükümet ile yaşanan tartışmaların da etkisiyle çok uzun ömürlü olmamıştır (Aydın, 1994, s. 266-272). Ayrıca fırkanın kapatılmasından kısa bir süre sonra cumhuriyet rejimine karşı bir isyan hareketi olan Menemen Hadisesi yaşanmıştır. Olayları engellemeye çalışan Asteğmen Kubilay, isyancılar tarafından şehit edilmiş ve bu vahşet karşısında halktan bazıları alkış tutmuştur (Goloğlu, 2017, s. 331-334).

Yaşanan tüm bu gelişmeler ise cumhuriyet rejiminin ve yapılan inkılapların halk tarafından henüz yeteri kadar özümsemişmediğini ve rejimin tehlike altında kalabileceğini göstermiştir. Ayrıca Mustafa Kemal Paşa çıktığı yurt gezilerinde Cumhuriyet rejiminin benimsetilmesi, halkın toplumsal açıdan aydınlatılması gayesiyle Türk Ocakları'nın yerine daha işlevsel ve alternatif bir kuruma ihtiyaç olduğunu görmüştür. Nihayetinde bununla ilgili yapılan çalışmalar sonucunda, 1931 yılında kapanan Türk Ocakları'nın yerine dünyadaki örnekler incelenerek 19 Şubat 1932 tarihinde, başta Ankara olmak üzere 14 il merkezinde Halkevleri'nin açılışı gerçekleştirilmiştir (Hâkimiyet-i Milliyye, 20 Şubat 1932, s. 1).

Ankara Halkevi'nin açılış töreninde CHP Genel Sekreteri Recep (Peker), "Biz Halkevleri'nin samimi ve bütün Türk vatandaşlarını müsavi şeref mevkiinde gören zihniyetle kurulmuş çatıları altında bütün vatandaşları toplamaya ve itinalı bir kültür çalışması içinde millî birliğe yükseltmeye azmetmiş bulunuyoruz." (Hâkimiyet-i Milliyye, 20 Şubat 1932, s. 1) demek suretiyle bu konudaki beklentileri özetlemiştir. Ayrıca yine Recep (Peker), Başvekil İsmet (İnönü) ve Halkevleri'nin kurulmasında ve örgütlenmesinde önemli rol oynayan Aydın Milletvekili Reşit (Galip) Bey'in çeşitli vesilelerle verdikleri söylev ve demeçler çerçevesinde Halkevleri'nin amaçlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Ulusu(;) bilinçli, birbirini anlayan, birbirini seven, aynı mefkûreye bağlı halk kitlesi hâlinde örgütlemek.
- Kültür, ülkü, amaç ve düşünce birliğini güçlendirecek bir toplum olmayı sağlamak.
- Ulusal birliği oluşturan, millî ruhu biçimlendiren ve kudretlendiren kültür öğelerini bulup ortaya çıkarmak ve geliştirmek.
- Köylü ile kentli, köylü ile aydın zümreler arasındaki ilişkileri düzenleyip artıracak köycülük çalışmaları yapmak.
- CHF'nin ilkelerini yaymak, benimsetmek ve hatta geliştirmek (Çavdar, 2013, s. 353).

Bu meyanda Halkevleri, cumhuriyetin getirdiği değerleri anlatmak, CHF'nin altı ilkesi çerçevesinde şekillenen resmî ideolojiyi ve yapılan inkılapları benimsetmek, Türk kültürünü ve milliyetçiliğini geliştirmek, Türk aydını ile halk arasındaki mesafeyi kapatmak gibi gayelerle açılmıştır.

Halkevleri aynı zamanda CHF Halkevleri Talimatnamesi'nde belirtildiği gibi "Kalplerinde ve dimağlarında memleket sevgisini mukaddes ve ileri yürüten, yüksek bir heyecan hâlinde duyanlar için toplanma ve çalışma yeridir" (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 5). Halkevleri, kendisine yönelik beklentileri yerine getirebilmek için faaliyetleri çeşitli kollar üzerinden yürütmüştür.

Bu kollardan Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi'nin amacı; muhitin umumi bilgisinin artmasına yarayacak mevzularda söyleşi ve konferanslar tertip etmek suretiyle cumhuriyet ve inkılap prensiplerinin kökleşmesini, memleket sevgisi ile vatandaşlık vazifeleri duygusunun yükselmesini sağlamaktır. Türkçenin o dönem itibarıyla yazı ve edebiyatta kullanılmayan, fakat halk arasında kullanılmaya devam eden kelimelerini, kadim millî masallarını ve atasözlerini araştırıp toplamaktır. Millî tarihin mahallî safhalarıyla özellikle "eğer varsa" bölgedeki göçebe Türk aşiretleri arasında olmak üzere kadim, millî anane ve âdetleri tetkik etmek ve Halkevi adına bir dergi çıkarmak suretiyle yukarıdaki gayelere uygun çalışmalar neşretmektir (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 10).

Güzel Sanatlar Şubesi; müzik, resim, mimari, süsleme ve benzeri sanatlarda profesyonel veya amatör unsurları bir araya toplamayı, genç kabiliyetleri korumayı ve bunların yetişmesine yardımcı olmayı hedeflemektedir. Halkevleri'nin müsamere programlarının musiki kısmını hazırlamak, tatbik etmek ve halk için musiki akşamları tertip etmekle yükümlüdür. Bütün halkın millî marşları ve şarkıları öğrenmesine yardım etmek ve bunların millî günler ile halkevleri umumi müsamerelerinde milletçe bir ağızdan söylenmelerini temine çalışmak, en başta gelen vazifelerindedir (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 10-11).

Temsil Şubesi, temsil sanatına heves ve yeteneği olan kadın ve erkek üyelerden oluşan bir grup teşkil etmek suretiyle Halkevleri müsamerelerinde piyesler hazırlamak (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 11), gençleri güzel ve serbest konuşmaya alıştırmak, onlara memleket ve toplum için yararlı telkinlerde bulunmak, tiyatro sanatçısı olabilecek yeteneklerin kendilerini göstermelerine imkân vermek gayesini gütmektedir (Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi, 1940, s. 13-14).

Spor Şubesi; Türk gençliği ve Türk halkında spor ve beden hareketlerine sevgi ve alaka uyandırmak, bunları bir kitle hareketi ve millî bir faaliyet hâline getirmekle yükümlüdür. Bu kapsamda bölgesindeki spor teşekküllerinin gelişim ve ilerlemesine yardımcı olmak suretiyle memleketteki teknik spor faaliyetlerinin yayılmasını teşvik etmelidir. Başta halkevleri mensupları olmak üzere talepte bulunanlara kürek çekme, yürüme, atletizm, futbol, jimnastik hareketleri, eskrim, boks, güreş, yüzme ve beden terbiyesi hareketleri düzenlemelidir (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 11-14).

Sosyal Yardım Şubesi'nin amacı Halkevi'nin bulunduğu bölgede yardıma muhtaç kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelli ve hasta vatandaşlara yönelik toplumun şefkat ve yardım duygusunu uyandırmak, onları muayene ettirmek ve onlar için gelir temin etmektir. Yine aynı şubeden, bölgelerindeki sosyal yardım kuruluşlarının çalışmalarını daha iyi bir şekilde yerine getirmesine ve işsizlerin iş bulmalarına yardımcı olmaları istenmektedir (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 14-15).

Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi; yapacağı derslerle halkın bilgisini arttırma yolunda okuma-yazma ve yetiştirme faaliyetlerinde bulunmayı, belirli meslekleri öğretmeyi ve el becerilerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Vatandaşların tahsil derecelerine göre okuma, yazma, tarih ve yurt bilgileri, medeni bilgiler, yabancı dil, hesap, muhasebe usulü ve makine yazısı gibi geçimini sağlamak için faydalı olan dersleri metot ve usulleri dairesinde öğretmeyi amaç edinmiştir (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 15-16).

Kütüphane ve Yayın Şubesi, Halkevleri'nin olmazsa olmaz şartları içerisinde yer almaktadır. Bu şube, millî kültürü besleyecek eserleri artırmak ve mümkün olduğu kadar her zümrede okuma zevkini uyandırmak için mümkün ve munasip olan her tedbiri almakla yükümlüdür. İdare Heyetince tavsiye olunan kitap ve gazete okuyucularının artmasına gayret edecek, kendi başlarına kitap ve gazete alamayanların bu arzusunu müşterek alım çareleri bularak tanzime çalışacaktır (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 17-19).

Köycüler Şubesi; köylerin sosyal, sağlık, bedii gelişimlerine yardımcı olma, köylü ile şehirli arasındaki karşılıklı sevgi ve dayanışma duygularını kuvvetlendirme gayesindedir. Bahsi geçen şube, halk dersaneleri ve kurslar ile sosyal yardım gibi diğer şubelerinin de katılımıyla köylere geziler düzenleyerek köylünün çeşitli ihtiyaçlarını karşılayacaktır. Bu meyanda köylüye okuma yazma öğretmek, on beş günde bir, yazma bilmeyen köylülerin mektuplarını yazmak, hasta olanlara muayene ve tedavilerinde rehberlik etmek, özellikle yetim ve şehit ailelerini himaye ederek onların resmî işlemlerini kolaylaştırmak da şubenin vazifeleri arasındadır. Bütün köy öğretmenleri, hayat ve mevcudiyetini köylünün refah seviyesinin yükselmesine vakfetmiş olması itibarıyla bu şubenin doğal üyesi sayılmıştır (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 19-20).

Müze ve Sergi Şubesi, mensup olduğu Halkevi mıntikasındaki tarihî eser ve abidelerin iyi muhafazası hususunda alakadar olmak, resmî makamlara yardımcı olmak ve bu eserlerin muhafazası maksadıyla teşekkül eden hususi cemiyetlere destek olmakla yükümlüdür. Yine bulunduğu bölgede resmî müzeler varsa onları zenginleştirmeye ve eksikliklerini tamamlamaya, yoksa da bunların kurulmasına çalışacaktır. Gerek Halkevi mıntikasında gerekse memleketin diğer taraflarında bulunan sanatçılara ait eserleri Halkevi binası içinde halka tanıtmak, memleketteki hakiki sanatın revaç kazanmasını temin etme uğraşı içerisinde olacaktır (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 20-21).

Çalışmalarını bu şubeler vasıtasıyla yürütmeye başlayan halkevleri, her yıl çoğalarak büyümüş ve 1950 yılı itibarıyla Londra Halkevi de dâhil olmak üzere sayısı 478'e ulaşmıştır (CHP 18'inci Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, 1950, s. 3). Bu halkevlerinden 8 tanesi Samsun ve ilçelerinde kurulurken (Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi, 1940, s. 7-29) Samsun Halkevi, 19 Şubat 1932'de (Vakit, 20 Şubat 1932, s. 4) Bafra Halkevi ise 24 Şubat 1933 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır (Vakit, 25 Şubat 1933, s. 8).

Yine Bafra'nın, Samsun'da halkevine sahip ilk ilçe olması hasebiyle bu hususta diğer ilçelerin önünde yer aldığı görülmektedir. Nitekim ilerleyen yıllarda Alaçam, Çarşamba, Havza, Ladik, Terme ve Vezirköprü gibi Samsun'un diğer ilçelerinde de halkevleri açılacaktır (Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi, 1940, s. 7-29). Tüm bunların yanı sıra 1933 yılı gibi Türkiye'nin henüz bütün vilayet merkezlerinde bile halkevlerinin açılmadığı bilgisinden hareketle o tarihte Samsun'un bir ilçesi olan Bafra'da halkevi açılmasının, ilçenin kadim medeniyetlere, önemli devletlere ev sahipliği yapmış ve böylelikle de kültürel bir zenginliği bünyesinde toplamış olmasının tesirinin olduğunu söylemenin mümkün olduğu kanaatindeyiz.

Nitekim Kızılırmak'ın Karadeniz'e döküldüğü bölge üzerinde verimli bir ovada kurulan Bafra'da ilk yerleşim izleri MÖ 5000 yıllarına kadar uzanmaktadır. Kaşka, Hitit, Paflagon, Lidya, Pers, Helen, Pontus, Roma ve Bizans gibi pek çok devletin hüküm sürdüğü Bafra (Demirel, 2015, s. 32), 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Selçukluların eline geçmiştir. 1214 yılından itibaren Türkmen aşiretlerin yerleştirilmesiyle birlikte Türk yurdu olmaya başlayan bu topraklar 1460'da Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetine girmiştir (Arslanbay, 2018, s. 3).

Bafra, Osmanlı hâkimiyetine girdikten sonra önceleri nahiye olarak idare edilmiş, XVI. yüzyılda ise kaza niteliği kazanmıştır. XVIII. yüzyılda kaza merkezi olmaya devam eden Bafra, sonraları yine nahiye ve nihayet 1854 yılında tekrar kaza hâline getirilmiştir. 1860'lardan itibaren Kafkasyalı göçmenlerin bir kısmının iskân edildiği bir bölge olan Bafra, XIX. yüzyılın sonlarından itibaren özellikle tütün üretiminin bölgede yaygınlaşmasının tesiriyle sağlanan kalkınmayla birlikte göç alan bir merkez durumuna gelmiş ve Bafra'nın nüfusu 1914 sayımına göre köyleriyle birlikte 81 bin küsur olmuştur. 1900'lü yıllardan itibaren erkek ve kız rüştiyesi bulunan Bafra'nın bu okullarla birlikte sosyal yaşantısı da değişmeye başlamıştır. Zira bu iki okulda eskiye nispeten modern bilgi ve düşüncelere sahip seçkin bireyler yetişmiş, bunların rehberliğiyle bu orta hâlli kazanın modernleşme süreci ivme kazanmıştır (Ayar, 2010, s. 68-89). Bafralılar, Millî Mücadele döneminde de gerek Rum çetelerine karşı verdikleri mücadele ve gerekse Mustafa Kemal Paşa'ya olan bağlılıkları ve düşmanın yurttan atılması yolunda yaptıkları çalışmalarla esaret altında yaşamaktansa savaşıyor ölmeyi göze aldıklarını göstermişlerdir (Gümüş, 2007, s. 41-44).

Açıkçası yukarıda dile getirildiği gibi gerek ekonomisi gerek nüfusu ve gerekse sosyal yaşantısıyla bir değişim ve gelişim içerisinde olan Bafra, Cumhuriyetin kurulmasından itibaren de Samsun ilinin büyük bir ilçesi olarak yerini muhafaza etmiştir. Nitekim Bafra, sahip olduğu bu birikimle halkevi açılması hususunda gerekli şartları yerine getirerek bu konuda bazı illerin dışında başta kendi ilindeki ilçeler olmak üzere Türkiye'deki çoğu ilçenin önünde yer almıştır. 24 Şubat 1933 tarihinde Bafra'da açılan halkevi kapatıldığı 1951 senesine kadar Cumhuriyet değerlerini vatandaşlara aktarma, onların toplumsal ve kültürel yaşamına katkı sağlama adına önemli faaliyetlerde bulunmuştur. Bu bağlamda çalışmanın amacı Türkiye'de açılan ilk halkevlerinden arasında sayabileceğimiz ve şimdiye kadar faaliyetleri hakkında detaylı bir araştırmanın yapılmadığı Bafra Halkevi'nin kuruluşunu ve faaliyetlerini ortaya koymaktır.

1. Bafra Halkevi

1.1. Bafra Halkevi'nin Açılması

1932 yılında hazırlanan CHF Halkevleri Talimatnamesi'ne göre Halkevleri'nin açılış kararı CHF Fırka İdare Heyeti'ne; tesis, şekil ve düzenlemesi ise vilayet İdare Heyetlerine ait olacaktı. Halkevleri'nin tesis ve teşkilinde şubelerin faaliyetini temin edecek unsurlar ve bunların çalışmasına elverişli bina, para ve diğer maddi vasıtalar aranacaktı. Bütün şubelerin aynı zamanda teşkiline kifayet edecek mesai unsurları bulunmazsa en az üç şubenin faaliyeti temin olunmak şartıyla halkevleri açılabilir ve diğer şubeler tedrici surette tamamlanacaktı (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 5-6).

Bu meyanda Bafra Halkevi de söz konusu şartlara uygun bir şekilde 24 Şubat 1933 tarihinde açılarak faaliyetlerine başlamıştır (Vakit, 25 Şubat 1933, s. 8). Bünyesinde Dil-Edebiyat-Tarih, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri-Kurslar, Kütüphane ve Neşriyat, Köycüler gibi sekiz şube barındıran Bafra Halkevi'nin ilk başkanı Hacı Mustafa Bey olmuştur. Yönetim kurulunda da Seniha Hanım, Ali Erdoğan Bey, Yusuf Kemal Bey, Hacı Mustafa Oğlu Sırrı Bey, Melül Raci Bey, Mithat Niyazi Bey ve Köprülüoğlu Hasan Bey yer almıştır (Vakit, 15 Mart 1933, s. 11).

Bafra Halkevi şubelerinde görev alan kişilerin sayısı ise açılış tarihi itibarıyla 43'ü kadın ve 566'sı erkek olmak üzere toplamda 609 kişiyi bulmuştur. Bu kişilerden 14'ü Dil-Edebiyat ve Tarih, 36'sı Güzel Sanatlar, 44'ü Temsil, 117'si Spor, 80'i Sosyal Yardım, 33'ü Halk Dershaneleri ve Kurslar, 66'sı Kütüphane ve Neşriyat, 176'sı Köycüler Şubesi'nde görev almıştır. Mesleki dağılım açısından bu kişilerin 8'i avukat, 11'i doktor, 40'ı öğretmen, 128'i tüccar, 140'ı çiftçi, 33'ü işçi, 35'i sanatkâr iken 241'i ise diğer meslek gruplarındadır (Halkevleri'nin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 82-115). Şubelere göre

üye dağılımında genellikle ilgili meslek grubu o şubede ağırlığı oluşturmakta iken toplamda çiftçiler grubu 140'a varan üye sayısı ile Bafra Halkevi'nde görev alanlar içinde en büyük meslek grubunu oluşturmuştur.

1.2. Bafra Halkevi Binası

CHF İdare Heyetleri tarafından temin, tanzim ve teftiş edilen Halkevi binaları (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 7) genel olarak kent merkezlerinde yer alan, hükümet konağı ve belediye binaları gibi hükümetin varlığını ve gücünü temsil eden birer yapı konumundadır. Vilayet konağından sonra en önemli yapı olarak Halkevi binaları gelmektedir (Yeşilkaya, 1999, s. 140-141). Bu bağlamda Bafra Halkevi standartların dışında ve kiralık ahşap bir binada faaliyete başlamıştır. CHF İlçe Merkez Teşkilatı'nın da yer aldığı bu bina, gerek şubelerin çalışmalarını rahat bir şekilde gerçekleştirebileceği gerekse halkın rahat bir şekilde toplanabileceği bir yapıdan uzaktır (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

Yukarıda zikredilen eksikliklerden ötürü Bafra Halkevi yönetimi müstakil bir binaya sahip olmak için hemen harekete geçmiştir. Zira böylece yapılan çalışmaların sayısı ve verimi artırılmak istenmiştir. Bu meyanda yönetim ilk önce İdâre-i Husûsiyye'nin kendilerine verdiği bir binayı 7 bin liraya satarak Halkevi binası yapımı için gerekli bütçeyi sağlamaya çalışmıştır. Ayrıca CHF ve Bafra Belediyesi'nden aldıkları yardımların bir kısmını da bu işe ayırmak suretiyle nihayetinde 10.500 liralık bir bütçeye sahip olmuştur. Lakin binanın nereye yapılacağı konusunda uzayan tartışmalar, bina yapım sürecinin aksamasına neden olmuştur (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

Bu durum 1937 yılında Bafra Halkevi'ni teftiş eden Mardin Milletvekili Hilmi Çoruk'un dikkatinden de kaçmamıştır. Hilmi Çoruk teftiş sonrası kaleme aldığı raporunda, Bafra Halkevi binasının arzu edilen çalışmaların ortaya konulması açısından elverişli olmadığı üzerinde durmuş ve binanın yapılacağı yerin bir an önce seçilerek bina işinin tamamlanması gerektiğinin altını çizmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2). Nitekim söz konusu rapor sonucunda Bafra Halkevi için müstakil bir bina yapma süreci yeniden başlatılmış ve bu süre zarfında da Bafra Halkevi'nin çalışmalarını başka bir binada yapmasına karar verilmiştir.

Nihayetinde Bafra Halkevi, 23 Haziran 1937'de Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) İlçe Teşkilatı ile beraber o yıllardaki adıyla Kargah günümüzdeki adıyla Cumhuriyet Mahallesi Hacı Zülfikar Bey Sokağı'nda bulunan 25 numaralı binaya taşınmıştır (Bafrasesi, 23 Haziran 1937, s. 1). 5 odaya ve 20 kişi kapasiteli bir salona sahip bu bina da gerek küçük olması gerekse halkın bulunduğu bölgeden uzakta kalması nedeniyle Halkevi'nin çalışmalarını ve verimini artırma konusunda beklentileri karşılama konusunda yetersiz kalmıştır (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2). Bu nedenle Bafra Halkevi yönetimi özellikle müsamereler ve konferanslar için ilçe merkezinde yer alan okulların salonundan istifade etmiştir.

Bu şartlar altında faaliyetlerini sürdüren ve kendisine ait büyük bir salonu ve binası olması hâlinde veriminin daha çok artacağı teftiş raporlarında da yer alan Bafra Halkevi için müstakil bir binaya kavuşmak kolay olmamıştır. Süreç, arsa ve plan meselelerinde mutabık kalınmaması ve inşaat müsaadesinin alınmaması nedeniyle çok yavaş bir şekilde ilerlemiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2). Bina yapımı için temel atma töreni 20 Mayıs 1946'da yapılırken törene Samsun Valisi Rüknettin Nasuhioğlu, Tümen Komutanı General Rüştü Erdelhun, CHP Müfettişi Cemal Kazancıoğlu, Samsun Belediye Başkanı Ahmet Eymir, Samsun Milletvekilleri, parti il ve merkez ilçesi idare kurulları başkan ve üyelerinin dışında birçok vatandaş ve öğrencinin de iştirak etmiştir (Ulus, 21 Mayıs 1946, s. 2).

1.3. Bafra Halkevi İdarecileri

CHF Halkevleri Talimatnamesi ve Öğreneği'ne göre Halkevi başkanları bağlı bulunduğu yerin parti idare heyeti arasından seçilir ve bu heyet tarafından iş başına getirilirdi. Halkevi yönetim kurulları ise o Halkevi'ne bağlı şube komitelerinin kendi aralarından ayrı ayrı seçeceği birer delegeden oluşurdu. Bu delege şube üyelerinden birisi olabileceği gibi şube başkanı da olabilirdi. Halkevi yönetim kurulları ve şube komiteleri seçimleri iki yılda bir yapılır ve üyeler tekrar seçilebilirdi. Halkevi yönetim kurulu haftada en az bir kere toplanır ve toplantılara Halkevi başkanı başkanlık ederdi (CHF Halkevleri Talimatnamesi, 1932, s. 8-9; CHP Halkevleri Öğreneği, 1938, s. 8-10; Halkevleri İdare ve Teşkilat Talimatnamesi, 1940: 8-10).

Nitekim bahsi geçen ilkeler çerçevesinde Bafra Halkevi'nde toplamda 6 kişi başkanlık görevini üstlenirken 1933-1951 yılları arasında görev alan bu kişilerin görev süresi ve mesleki dağılımları şu şekildedir:

Adı Soyadı	Başkanlık Dönemi	Mesleği
Hacı Mustafa Bey	1933-1935	
Zihni Lokman	1935-1939	Belediye Başkanı
Hasan Çakın	1939-1940	Tüccar
Nesimi Barkın	1940-1941	Muhasebeci
Necmettin Esin	1941-1950	Ortaokul Müdürü
Fehmi Yekta Çubukçu	1950-1951	Öğretmen

Tablo 1: 1933-1951 Yılları Arasında Bafra Halkevi Başkanlığı Yapmış Olan Kişiler¹

Bafra Halkevi yönetim kurullarında görev alan kişilere ait bilgiler ise ulaşılabildiğimiz veriler çerçevesinde şu şekilde tespit edilmiştir:

Adı Soyadı	Görevi	Mesleği
Hacı Mustafa Bey	Başkan	
Seniha Hanım	Üye	Öğretmen
Ali Erdoğan	Üye	İlkokul Müfettişi
Yusuf Kemal	Üye	Avukat
Hacı Mustafaoğlu Sırrı	Üye	
Melül Raci	Üye	
Mitat Niyazi	Üye	
Köprülüoğlu Hasan Bey	Üye	

Tablo 2: 1933 Yılı Bafra Halkevi Yönetim Kurulu (Vakit, 15 Mart 1933, s. 11).

¹ Göreve başlama ve görevde olunan dönemler hususunda Hacı Mustafa Bey için bk. Vakit, 15 Mart 1933, s. 11; Zihni Lokman için bk. BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1; Hasan Çakın için bk. BCA, 490.01.00.00 / 973.766.3; Nesimi Barkın için bk. CHP Halkevleri ve Halkodaları 1940, s. 61; Necmettin Esin için bk. BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2; Fehmi Yekta Çubukçu'nun Bafra Halkevi başkanlığı yapmış olabileceği konusunda ulaşılabildiğimiz tek kaynak *Bafrasesi* gazetesinin 25 Şubat 1950 tarihli nüshasıdır. Zira gazetenin bu tarihli nüshasının ilk sayfasında "Necmettin Esin'in Bafra'dan ayrılması ile açılan Halkevi Başkanlığına henüz kimse seçilmemiştir. Yalnız CHP mehalifinde beliren kanaate göre bu vazifeye Fehmi Yekta Çubukçu getirilecektir." şeklinde bir haber yer almıştır (bk. *Bafrasesi*, 25 Şubat 1950, s. 1).

Adı Soyadı	Görevi	Mesleği
Zihni Lokman	Başkan	Belediye Başkanı
Mahmut Üstüner	Üye	Tüccar Kâtibi
Mithat Doğu	Üye	Tapu Kâtibi
Mustafa Yalçın	Üye	Amerikan Tütün Kumpanyasında Veznedar
Mansur Çakmaklı	Üye	Belediye Kâtibi
Ziya Onat	Üye	Belediye Saymanı
Faik Kırçıl	Üye	Öğretmen
Hasan Çakın	Üye	Tüccar
Mustafa Ergin	Üye	Çiftçi

Tablo 3: 1937 Yılı Bafra Halkevi Yönetim Kurulu (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2)

1939 Yılı Bafra Halkevi Yönetim Kurulu		
Adı Soyadı	Görevi	Mesleği
Hasan Çakın	Başkan	Tüccar
Bedri Edis	Üye	Kültür İşyarı (memur)
Muhlis Çakmaklı	Üye	Sekreter
Fethi Arık	Üye	Öğretmen
Tufan Tunçsay	Üye	Öğretmen
Ziya onat	Üye	Belediye Saymanı
Faik Kırçıl	Üye	Öğretmen
Kemal Kitaplı	Üye	Tüccar
Feyzullah Demiray	Üye	Öğretmen

Tablo 4: 1939 Yılı Bafra Halkevi Yönetim Kurulu (BCA, 490.01.00.00 / 973.766.3).

Görüldüğü gibi Bafra Halkevi başkanlığını üstlenen kişiler arasında belli bir meslek grubunun ağırlığından bahsedilemezse de yönetim kurullarında görev alan kişiler ekseriyetle devlet memurlarından oluşmaktadır. Görev dağılımlarında ise erkek egemenliği söz konusudur.

2. Bafra Halkevi Şubelerinin Faaliyetleri

Bafra Halkevi bünyesinde; “Dil, Edebiyat, Tarih”, “Güzel Sanatlar”, “Temsil”, “Spor”, “İçtimai Yardım”, “Halk Dershaneleri ve Kurslar”, “Kütüphane ve Neşriyat”, “Köycüler” gibi sekiz farklı şube yer alırken bu şubeler Bafra Halkevi’yle birlikte açılarak faaliyetlerine başlamıştır.

2.1. Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi

Kuruluş esnasında bünyesinde 1 avukat, 4 öğretmen, 2 tüccar, 2 çiftçi ve 5 de diğer meslek gruplarından olmak üzere toplamda 14 üye barındıran (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 82-83) Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi ilk yıl itibarıyla eski eserlerdeki öz Türkçe kelimeleri derlemek, Bafra tarihine ait bilgileri toplamak, halkın umumi seviyesini yükseltecek konferanslar ve söyleyişler yapmak gibi faaliyetlerde bulunmuştur (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 15).

Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, ilerleyen yıllarda da özellikle dil alanında yaptığı çalışmalarla ön plana çıkmıştır. Bu bağlamda halk arasında kullanılıp yazı dilinde kullanılmayan kelimeler toplanarak merkeze gönderilmiştir. I. Türk Dili Kurultayı’nın açılış günü olan ve Türkçenin değerini ve kaynaklarının zenginliğini halka bildirmek konusunda önemli bir yer teşkil eden Dil Bayramı’nın dördüncü yıl dönümü 26 Eylül 1935 tarihinde Bafra sinema bahçesinde büyük bir törenle kutlanmıştır. Yaklaşık 400 kişinin katıldığı törende İlkokul öğrencileri İstiklal ve Kamutay Marşlarını söylemiş, şube üyeleri

Türkçenin düzgün kullanılması hakkında yaptığı konuşmalarla Türk dilinin değeri ve öneminden bahsetmiştir (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1).

Dil Bayramı'nın beşinci yıl dönümü yurdun her tarafında olduğu gibi Bafra Halkevi'nin katkılarıyla Bafra'da da büyük bir coşkuyla kutlanmıştır. Kutlamalar sonrası Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi Başkanı F. Yekta Çubukçuoğlu, Türk dilinin gelişim sürecini anlatan bir söylev vermiştir. Söylev sonrası bandonun eşliğinde çalınan Onuncu Yıl Marşı'nı yüzlerce yurttaş hep bir ağızdan söyleyerek alandan ayrılmıştır (Altın Yaprak, 30 Eylül 1936, s. 15).

Dil Bayramı'nın altıncı yıl dönümü de 26 Eylül 1937'de Halkevi'nde yapılan büyük bir törenle kutlanmıştır. Hazırlanan program kapsamında İlçe Kaymakamı M. Nedim Aker'in açılış konuşmasından sonra Halkevi üyelerinden Bedri Edis, Türk dili hakkında bir konferans vermiştir. Akabinde ortaokul öğrencilerinden Sabahaddin Turna bir şiir okumuş, şube üyelerinden Mahmut Üstüner tarafından dil ve tarih hakkında bir söylev verilmiştir. Daha sonra kürsüye ortaokul öğrencilerden Sabri Özçakır çıkmış ve o da Türk dili hakkında bir konuşma yapmıştır. Tören Onuncu Yıl Marşı ile son bulmuştur (Bafrasesi, 29 Eylül 1937, s. 1-2).

26 Eylül 1940'ta Dil Bayramı'nın dokuzuncu yıl dönümü Kızılırmak İlkokulu'nun gösteri salonunda, Halkevi'nin tertip ettiği programla kutlanmıştır. Yaklaşık 500 kişinin katıldığı program ortaokul öğrencilerinin söylediği İstiklal Marşı ile başlamıştır. Hemen akabinde Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi Başkanı Bedri Edis, "Dil ve Dil İnkılabı" başlıklı bir söylev vermiştir. Daha sonra, hazırlanan temsiller icra edilmiş ve program Onuncu Yıl Marşı'yla son bulmuştur (Bafrasesi, 2 Ekim 1940 s. 1-2).

Dil Bayramı'nın on birinci, on üçüncü, on dördüncü ve on altıncı yıl dönümü kutlamaları da yine Halkevi'nde yapılmıştır. Hazırlanan program çerçevesinde Halkevi Başkanı Necmettin Esin tarafından "Dil ve Edebiyatımız", "Türk Dili'nin Üstün Değeri" başlıklı konferanslar verilmiştir (Bafrasesi, 30 Eylül 1942 s. 1; 31 Eylül 1944 s. 1; 29 Eylül 1945, s. 1). On altıncı yıl dönümü kutlamalarında Necmettin Esin'in dışında ilçeye misafir olarak gelen Ord. Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay tarafından da günün anlam ve önemi belirten bir konuşma yapılmıştır (Bafrasesi, 27 Eylül 1947 s. 1).

Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi, edebiyat alanında da birçok çalışma gerçekleştirmiştir. Halk bilgisinin değerini gösteren halk şairleri ve yazıları hakkında Köycülük Şubesi ile Nebiyan Yaylası'na yapılan seyahatte orada meskûn kişilerle temas edilmiş ve yöreye ait halk türküleri toplanmıştır (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1). Bu suretle halk türkülerinin, halk yaşayışının ne kadar sadık akisleri olduğunun kuvvetli bir delili daha verilmiştir (Halkevleri, 1932-1935, s. 23). Yine buradaki oyun havaları toplanarak Bafra Halkevi'ne ait hoparlör vasıtasıyla halka duyurulmuştur. Ayrıca kol mümessili tarafından halk edebiyatı ile bugünün edebiyatı arasındaki farkları gösteren bir söylev verilmiş ve bu söyleve 150 kişi katılmıştır. Zaman zaman da yeni Türk ozanlarının meydana getirdikleri eserlerden parçalar alınarak sesi güzel olan Halkevi mensupları tarafından yine hoparlör vasıtasıyla halka dinlettirilmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1).

Bafra Halkevi'nin 1935 yılı çalışma raporunda belirtildiğine göre bu şubenin, Bafra ve çevresinde kayda değer büyük tarihî eserlerin bulunmamasından ötürü millî tarihin mahallî safhalarıyla ilgili çalışmaları sınırlı kalmıştır.² Yine de şubenin bu alandaki en önemli icraatının, Köprülü Mehmet Paşa'nın ailesi tarafından yaptırılan Bafra Mirza Bey

---

² Açıkçası tarihi MÖ 5000 yılına kadar giden ve birçok medeniyete ev sahipliği yapan bu topraklarda kayda değer büyük tarihî eserlerin bulunmadığı söylemini o dönem itibarıyla yeteri kadar arkeolojik kazı yapılmamasına bağlamak mümkündür. Nitekim ilerleyen yıllarda yapılacak kazılarda bölgenin geçmişine ışık tutacak pek çok veriye ve tarihî esere ulaşılabilecektir. Araştırmalar için bk. Kızıltan, 1992, s. 213-242.

Camii'nde üzerinde tarihi belli olmayan bir Kur'an-ı Kerim bulunması sonucu bu Kur'an-ı Kerim'in muhafazası için Samsun Gazi Kütüphanesi'ne gönderilmesi olduğu söylenebilir (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1; Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1936, s. 20-21). Ayrıca şube üyeleri, Bafra Tarihi hakkında da araştırmalar yapmış ve bu araştırmalar Bafra Halkevi'nin kendi dergisi olan *Altın Yaprak*'ta şube üyelerinden Mahmut Üstüner imzasıyla 1 Mart 1936 tarihinden itibaren neşredilmeye başlanmıştır (Altın Yaprak, 1 Mart 1936, s. 6-7). Bunun dışında şube, zaman zaman davet ettiği konuklar aracılığıyla tarihi konularda konferans vermekten de geri kalmamıştır. Bu kapsamda Balıkesir Milletvekili Örgü Evran'a 14-15 Şubat 1936 tarihlerinde "İnkılap ve İstiklal" başlıklı bir konferans verdirilmiştir. 1800 kişinin katıldığı konferans bölge halkında büyük bir merak ve heyecan uyandırmıştır (BCA, 490.01.00.00 / 1012.905.2). Yine Samsun Lisesi Müdürü Ziya Karamuk tarafından verilen "Türk'ün Kahramanlığı" ve "Türk Seciyesi" başlıklı diğer bir konferans da ilgiyle takip edilmiştir (Son Posta, 12 Şubat 1941, s. 6).

Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi bunların dışında Türklüğün tarihi onurunu ve ulusal savaş hatıralarını göz önüne koymak yolunda millî bayramları layık olduğu derecede kutlamak için vaktinde programlar yapmak ve bu günlerin önemine binaen edebi konferanslar vermekten de geri kalmamıştır.

Bu kapsamda 23 Nisan Egemenlik Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ün Samsun'a Ayak Basma Yıldönümü, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı gibi millî günler, Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlenen törenlerle kutlanmış ve şube üyeleri tarafından günün önemini anlatan şiirler okunmuş, konuşmalar yapılmış ve konferanslar verilmiştir. Şube üyeleri, Bafra Askerlik Şubesi tarafından düzenlenen 30 Ağustos Zafer Bayramı törenlerine katılmaktan (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1), Tayyare Bayramı'nı kutlamaktan, Boğazlar ve Hayat Nümayişleri gibi etkinlikler düzenlemekten de geri kalmamıştır (Altın Yaprak, 28 Şubat 1937, s. 18). Şube üyeleri ayrıca inkılap şehidi Kubilay'ın ölümünün yıl dönümü dolayısıyla Bafra Halkevi yönetiminin düzenlediği programda da yerini almış ve program muvaffakiyetle sona ermiştir. Salonu dolduran 300 kişi hep birden inkılabı koruyacaklarına dair ant içmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1).

Açıkçası Türk Dil ve Türk Tarih Kurumu'nun doğal birer üyesi olarak da görülen Bafra Halkevi'nin bu şubesi, yaptığı çalışmalarla üzerine düşen sorumluluğu bölgenin imkân ve şartları nispetinde yerine getirmeye çalışmış ve özellikle dil alanında yaptığı faaliyetlerle ön plana çıkmıştır. Türkçenin yüksek kültür varlığını bütün değeriyle ortaya çıkarma günü olan Dil Bayramı'nı layık olduğu şekilde kutlama gayreti içerisinde olmuş, Türkçenin büyüklüğü ve zenginliği hakkında farklı tarihlerde çeşitli konferanslar vermiştir. Millî bayramları layık olduğu derecede kutlamaya özen gösteren şubenin Bafra tarihi üzerine yaptığı araştırmalar bölge tarihi açısından önemli bir gelişme olarak yerini alırken halk şairleri ve yazılarına yönelik incelemeleri, derlemeleri de edebiyat alanında kayda değer bir hizmet olmuştur.

2.2. Güzel Sanatlar Şubesi

Kuruluş esnasında bünyesinde 2 doktor, 2 öğretmen, 5 tüccar, 1 çiftçi, 2 işçi, 13 sanatkâr ve 15'i de diğer meslek gruplarından olmak üzere toplamda 40 üye barındıran (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 106-107) Güzel Sanatlar Şubesi ilk iki yıl itibarıyla musiki üzerine çeşitli çalışmalar yapmıştır. Aile geceleri tertip ederek bu gecelerde konserler vermek ve bölgede içtimai hayatın ilerlemesi için tedbirler almak gayreti içerisinde olmuştur (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 15; Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1935, s. 17).

Bu çabalara rağmen Güzel Sanatlar Şubesi'nin ilk yıllardaki çalışmaları gerek enstrüman ve gerekse bu enstrümanları kullanacak elemanların yetersizliği nedeniyle zayıf kalmıştır. Şube yönetimi, söz konusu zayıflığı gidermek amacıyla bir bando teşkilatı kurmak için harekete geçse de istenilen sonucu alamamıştır. Zira bando takımı teşkil için gerekli para ve eleman hazırlanmışsa da ihtiyaç duyulan aletlerin birçoğuna İstanbul'daki satış mağazalarında mevcut olmaması nedeniyle ulaşılamamıştır. Bunun üzerine şube üyeleri keman derslerine önem vermiş ve ara sıra da hoparlörler vasıtasıyla müzik yayınında bulunmuştur (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1; Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1936, s. 20-21). Halkevi'nde yapılan toplantı, konferans, müsamere ve törenlere de keman ve piyano ile eşlik etmiştir (Altın Yaprak, 1 Mart 1936, s. 8).

Güzel Sanatlar Şubesi'nin bir bandoya sahip olması 1936 yılını bulmuş ve 10 parça olarak teşekkül eden bando takımında görev alacak kişiler ilk etapta Bafra Halkevi üyeleri arasından seçilmiştir (Altın Yaprak, 31 Ağustos 1936, s. 16). 1937 yılında bando dışında bir de caz takımına sahip olan Güzel Sanatlar Şubesi bando, keman ve mandolin kursları açmak suretiyle müziğe yatkın olan gençleri bulmak ve onların musiki yeteneklerini geliştirme gayreti içerisinde olmuştur. Ayrıca özel günlerde hoparlörle müzik yayını yapmış, Halkevi'nde yapılan toplantılara ve spor kulüplerinin müsamerelerine, millî günlerdeki tören ve konserlere bando ile katılmaya başlamıştır (Altın Yaprak, 28 Şubat 1937, s. 17).

Bu kapsamda Bando Takımı, 21 Nisan 1937'de düzenlenen ve Büyük Şair Abdülhak Hâmid'i anma programında yerini almış ve burada bir matem havası çalmıştır. Bandomdan sonra yine Güzel Sanatlar Şubesi tarafından merhumun "Tarık yahut Endülüs Fethi" adlı eserinden bir kesit başarılı bir şekilde icra edilmiştir (Bafrasesi, 28 Nisan 1937, s. 2; Altın Yaprak, 30 Nisan 1937, s. 14). 14 Temmuz 1937 Cumartesi günü yapılan aile toplantısında da Güzel Sanatlar Şubesi'nin müzik bölümü bir gösteri icra etmiştir (Bafrasesi, 28 Temmuz 1937, s. 1).

Bando takımı bu tarihten sonra özellikle Bafra Halkevi tarafından tertip edilen aile toplantılarında sahne almaya devam etmiştir (Bafrasesi, 7 Ocak 1941, s. 1). Vatandaşların yoğun bir şekilde katılım sağladığı bu aile toplantılarında caz ve bando dinletisinin yanı sıra yine Güzel Sanatlar Şubesi tarafından mahallî danslar, oyunlar ve eğlenceler tertip edilmiştir (Bafrasesi, 27 Mart 1943 s. 2). 1943 yılı Mart ayında ise şube üyelerinden Öğretmen Refika Gökçey tarafından kadınlara mahsus olmak üzere bir mandolin kursu açılmıştır. Halkevi bünyesinde yapılacak derslerin saatleri pazartesi günleri 14.30-17.00, çarşamba günleri de 15.30-17.00 arasında olacak şekilde ayarlanmıştır (Bafrasesi, 13 Mart 1943, s. 3).

Tokat Halkevi bando öğretmenlerinden Mehmet Kalpak'ın oradaki görevinden ayrılıp Bafra Halkevi'nde göreve başlaması ve başta Bafra Kaymakamı Nazım Üner olmak üzere CHP İlçe Başkanı İshak Özkan ve Halkevi Müdürü Necmettin Esin'in katkıları sayesinde Güzel Sanatlar Şubesi bando takımının faaliyetleri 1944 yılından itibaren daha da canlanmaya başlamıştır. Zira Mehmet Kalpak her çeşit sazı çalmakla, sazdan istifade etmek ve bandonun heyecanını yaşamak isteyen gençlere önemli fırsatlar sağlamıştır (Bafrasesi, 27 Ocak 1943, s. 1). Bando takımının yeni hocasının öncülüğünde 29 Ocak 1944'teki aile toplantısında vermiş olduğu konser büyük bir alkış almıştır (Bafrasesi, 5 Şubat 1944, s. 1).

Bando takımı 1945 yılında Bafra Halkevi tarafından tertiplenen Halkevleri'nin kuruluşunun yıl dönümü etkinliğinde de sahne almıştır. Halkın yoğun ilgi gösterdiği etkinlik, İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başlamış ve bandonun icra ettiği müzik ziyafetiyle son bulmuştur (Bafrasesi, 3 Mart 1945, s. 1).

23 Nisan 1947'de Bafra Halkevi tarafından Kızılırmak İlkokulu Salonu'nda tertip edilen ve Samsun Valisi Orhan Sami Güvenç'in de katıldığı baloda yine bando takımı eşliğinde dans, mahalli oyunlar, monologlar ve piyano gösterileri yapılmıştır. Misafirlerden Doğan Güvenç tarafından keman eşliğinde klasik parçalar çalınmış, Vali Orhan Sami Güvenç, Mustafa Kemal Atatürk'ün en çok sevdiği "Dağ başını duman almış" şarkısını baloya katılan misafirlerle birlikte söylemiştir (Bafrasesi, 26 Nisan 1947, s. 1).

Bu şekilde çalışmalarını sürdüren Bafra Halkevi bando takımı, Samsun merkezi ve komşu ilçelerdeki bando takımlarına oranla çok daha üstün bir teşekkül konumuna ulaşmıştır. Bu nedenle Bafra Halkevi bando takımı genel törenler, balolar ve toplantılarda sahne alması için Samsun, Alaçam ve Çarşamba Halkevleri gibi çeşitli kurumlar tarafından da davet edilmiş ve bu davet karşılıksız bırakılmamıştır. Tabii bu durum bando takımının müzik aletlerinin mühim bir kısmını tamire muhtaç hâline getirmiştir. Söz konusu sorun ise 1947 Kasım ayında CHP Genel Sekreterliği'nden alınan 500 liralık maddi destekle giderilmeye çalışılmış ve böylece bando takımının faaliyetlerini aynı kalitede sürdürmesi sağlanmıştır (BCA, 490.01.00.00 / 1042.1007.1).

Bafra Halkevi Güzel Sanatlar Şubesi'nin yapmış olduğu yukarıdaki çalışmalardan hareketle, bu şubenin kendisinden faaliyette bulunması beklenen müzik, resim, mimari, süsleme ve benzeri sanatlar arasında özellikle müzik alanında ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Şube'nin millî günler ile Halkevi tarafından düzenlenen etkinliklerin musiki kısmını hazırlamak, halk için musiki akşamları tertip etme ve müziğe yatkın olan vatandaşların bu yeteneklerini geliştirme yönündeki amaç ve sorumluluklarını da yerine getirdiği, bölge halkının güzel sanatlara olan ilgisini artırmak için uğraş verdiği görülmektedir.

2.3. Temsil Şubesi

Kuruluş esnasında bünyesinde 1 avukat, 1 doktor, 4 öğretmen, 10 tüccar, 7 çiftçi, 1 işçi, 2 sanatkâr ve 30 diğer meslek gruplarından olmak üzere toplamda 56 üye barındıran (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 86-87) Temsil Şubesi ilk yıl itibariyle herhangi bir çalışma ortaya koymamıştır (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 15).

1934 yılı itibariyle aktif olarak çalışmaya başlayan ve bu sürece gençleri de katan Temsil Şubesi, Bafra Halkevi yöneticilerinin Alaçam nahiyesine yaptığı ziyarette "İstiklal" konulu bir piyes sahnelemiştir (Vakit, 2 Eylül 1934, s. 9; Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1935, s. 20-21). 1935 yılında ise 30 Ağustos Zafer Bayramı dolayısıyla düzenlenen programda yer alarak "İstiklal ve Sönen Ümit" adlı piyeslerini sahneye koymuştur. Gençlerin sahne aldığı bu piyesler 280 kişi tarafından izlenilmiştir. Samsun Lisesi'nde okuyan Bafra gençleri de Temsil Şubesi'nin yardımlarıyla 28 ve 29 Aralık 1935 akşamı "Beş Devir" adlı piyeslerini 550 kişinin katılım sağladığı bir ortamda icra etmişlerdir (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1; Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1936, s. 20-21).

Temsil Şubesi'nin bu dönemde çalışmalarını sınırlayan en büyük faktör temsilde rol alacak kadın bulunamaması olmuştur. Bölgedeki kadın öğretmenlerden temsillerde rol almaları için yardım istenmişse de bu yardım her defasında temin edilememiştir (BCA, 490.10.00.00/990.832.1). Nitekim Temsil Şubesi'nde görev alacak kadınların bulunamaması yüzünden Bafra Halkevi'nde sahnelenmesi gereken bazı piyesler sahnelenememiştir. Bu nedenle Temsil Şubesi 1936 yılı içerisinde "İstiklâl", "Sönen Ümit", "Destan", "Şeriye Mahkemesi", "İnkılap Çocukları" gibi bazı piyesleri tekraren sahnelemek mecburiyetinde kalmışlardır (Altın Yaprak, 1 Mart 1936, s. 8). 1936 yılı içerisinde toplamda 12 temsil sahneye koyan Temsil Şubesi, faaliyetlerini 1937 yılından itibaren

kadınların da çalışmalara dâhil olmasıyla birlikte arttırmaya başlamıştır (Altın Yaprak, 28 Şubat 1937, s. 17).

21 Nisan 1937'de Bafra Halkevi tarafından Şair Abdülhak Hâmid'in ölümü dolayısıyla Kızılırmak İlkokulu müsamere salonunda düzenlenen "Hâmid Gecesi" adlı anma programında sahne alan Temsil Şubesi, merhum şairin bazı eserlerini canlandırmıştır (Bafrasesi, 21 Nisan 1937, s. 2). 1 Mayıs 1937 günü Çarşamba Halkevi, Bafra Halkevi'ni ziyaret etmiş ve ziyaret vesilesiyle Temsil Şubesi tarafından Bafra vatandaşlara "Kahraman" isimli bir piyes sahnelenmiştir (Bafrasesi, 5 Mayıs 1937, s. 1). 24 Temmuz 1939'da Lozan Antlaşması'nın yıl dönümü dolayısıyla sinema bahçesinde düzenlenen programda da Temsil Şubesi tarafından "Şeriatçası" isimli komedi icra edilmiştir (Bafrasesi, 26 Temmuz 1939, s. 1).

Temsil Şubesi 1 Şubat 1941 tarihinde Kızılırmak İlkokulu gösteri salonunda müsamere düzenlenmiş ve gençler tarafından "Kanun Adamı ve Has Bahçe" isimli komedi eseri icra edilmiştir (Bafrasesi, 5 Şubat 1941, s. 1). 30 Ocak 1943'te yine gençler tarafından "Himmetin Oğlu" başlıklı bir piyes temsil edilmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1). 13-14 Şubat 1943 tarihlerinde yapılan müsamereler nutuk, piyes, şiir, monolog ve komedi ile zenginleştirilmiş ve bu durum halkın takdir hislerini uyandırmıştır. Program esnasında Bafra Halkevi Başkanı Necmettin Esin, hitabet sanatının tarihçesi ve Türkiye'deki büyük hatipler konulu bir nutuk vermiştir (Bafrasesi, 20 Şubat 1943, s. 1). Temsil Şubesi 27 Şubat 1943'te "Has Bahçe" (Bafrasesi, 3 Mart 1943, s. 2), 17 Nisan 1943'de "Kör" (Bafrasesi, 21 Nisan 1943, s. 1), 15 Mayıs 1943 tarihinde ise "Vatan Yolunda" isimli piyesi yüzlerce insanın önünde sahnelemiştir (Bafrasesi, 19 Mayıs 1943, s. 2). Yine 1944 yılı Haziran ayında "İmralı'nın İnsanları" isimli bir gösteri yapılmıştır (Bafrasesi, 10 Haziran 1944, s. 1).

Temsil Şubesi, II. İnönü Zaferi'nin yıl dönümü dolayısıyla 1 Nisan 1946'da hazırlanan program sırasında da sahne alarak "Cumhuriyet" adlı üç perdelik bir piyesi ilk defa bu tören şerefine sahneye koymuş ve gösteride Temsil Şubesi'ne kayıtlı öğretmenler görev almıştır (Bafrasesi, 6 Nisan 1946, s. 1). 29 Mart 1947 Cumartesi günü Çarşamba Halkevi Başkanı Ferhun Kut başkanlığında 35 kişilik bir grup Bafra İlçesi'ni ziyarete gelmiştir. Ziyaret vesilesiyle Bafra Halkevi Temsil Şubesi onların şerefine "Bir İlan Hatası" ve "Gömdüğüm O Cihan" isimli müsamerelerini birçok davetlinin yer aldığı sinema salonunda icra etmiştir (Bafrasesi, 5 Nisan 1947, s. 1). Faaliyetlerini giderek arttıran Temsil Şubesi 1947 yılı Eylül ayı içerisinde de 5 temsil sergilemiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1042.1007.1). Gerze Halkevi ve Spor Kulübü gençlerinin 1949 yılı Eylül ayında Bafra ilçesine yaptığı ziyaret esnasında da Temsil Şubesi yüzlerce davetlinin hazır bulunduğu sinema salonunda "Ergenekon" isimli piyesi oynamıştır (Bafrasesi, 3 Eylül 1949, s. 1).

Sonuç olarak Bafra Halkevi Temsil Şubesi'nin gerçekleştirdiği çalışmalara bakıldığında, kendisinden beklenen; Halkevi'nde bir hayat ve hareket uyandırmak, bulunduğu bölgenin tiyatro ihtiyaçlarını gidermek, halkevleri müsamerelerinde piyesler hazırlamak ve bu alanda yetenekli kişilerin kendilerini göstermelerine imkân vermek gibi birçok başlıkta, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirdiğini söyleyebiliriz.

2.4. Spor Şubesi

Kuruluşu esnasında bünyesinde 4 öğretmen, 42 tüccar, 14 çiftçi, 7 işçi, 8 sanatkâr ve 42'si de diğer meslek gruplarından olmak üzere toplamda 117 üye barındıran (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 114-115) Spor Şubesi, ilk yıl itibarıyla Bafra'da yer alan iki futbol kulübünü (Gençlerbirliği ve Bafra Spor) himayesine alarak bölgedeki sportif faaliyetlerin gelişmesi yönünde bir çalışma yürütmüştür (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 15).

Spor Şubesi, 1934 yılından itibaren de himayesine aldığı bu kulüplere iyi sporcular yetiştirme yönünde bir politika izlemeye başlamış ve bu kapsamda gençlerin daha iyi şartlarda eğitilmesi, antrenman yapabilmesi için Bafra Hasbahçe mevkiinde bulunan 1700 m2 arazinin kiralanarak spor sahası yapılmasını sağlamıştır (Milliyet, 26 Mayıs 1934, s. 7). Spor sahası açıldıktan sonra da 9000 kişilik bir seyirci kitlesi önünde iki defa futbol maçı ve bir defa da gösteriş müsabakası düzenlemiştir (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1936, s. 20-21). Spor Şubesi, bölge ve ülke futbolunun daha çok ilerlemesi adına Gençlerbirliği ile Bafra Spor Kulüplerinin 1935 yılı bölgesel lig maçlarına katılımlarını sağlamıştır. Bu kulüpler Samsun'a nazaran yeni olmakla beraber daha ileri ve daha enerjik olduklarını her zaman göstermişlerdir (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1).

Spor Şubesi, yalnızca futbolla değil voleybol ve atletizm gibi spor branşları ile de yakından ilgilenmiştir. Hasbahçe mevkiinde kiralanmış arazi, futbolun yanı sıra voleybol, atlama ve koşu çalışmalarının yapılmasına da imkân verecek bir hâle getirilmiştir. Ayrıca bahsi geçen sahanın etrafı kapatılmış ve halkın müsabakaları rahat bir şekilde izleyebilmesi için 200 kişinin oturabileceği bir de tribün yaptırılmıştır (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1). Böylece bölgesindeki sportif faaliyetlerinin rahat bir şekilde yürütülmesi yolunda önemli işlere imza atan Bafra Halkevi Spor Şubesi kendilerini ziyarete gelen Sinop Halkevi Spor Şubesi'ne mensup sporcular ile de bir futbol müsabakası düzenlemiştir. Bu müsabaka Bafra Halkevi sporcularının 4-1'lik galibiyetiyle neticelenmiş ve müsabaka 2000'in üzerinde bir seyirci topluluğu tarafından takip edilmiştir. Yine bu dönemde Bafra Halkevi'ni ziyarete gelen Merzifon Halkevi Spor Şubesi ile de bir futbol müsabakası yapılmış ve bu müsabaka ise 1-1'lik skorla berabere sonuçlanmıştır. Spor Şubesi 1935 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlamaları dolayısıyla da bir gösteri müsabakası düzenlemiş ve bu müsabakada da 4.000 üzerinde bir seyirci topluluğu hazır bulunmuştur (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1).

Bu arada Sinop Halkevi'nin 1935 yılında yaptığı ziyarete Bafra Halkevi, 15 Ağustos 1936'da iade-i ziyaretle mukabelede bulunmuştur. Bafra Halkevi Başkanı Zihni Lokman'ın başkanlığında 18'i sporcu, 10'u temsilci ve 3'ü idareci olmak üzere 31 üyenin katılımıyla gerçekleşen bu ziyaret esnasında da Bafra Halkevi ile Sinop Halkevi sporcuları arasında voleybol müsabakası yapılmış ve müsabaka beraberlikle neticelenmiştir (Altın Yaprak, 31 Ağustos 1936, s. 15). 1937 yılı Ocak ayında Halkevi Başkanı Zihni Lokman, beraberindeki spor takımıyla birlikte Çarşamba Halkevi'ni ziyaret etmiş ve ziyaret sırasında yine spor takımları arasında voleybol müsabakası yapılmış müsabaka Bafra Halkevi sporcularının galibiyetiyle sonuçlanmıştır (Kurun, 29 Ocak 1937, s. 6).

1937 yılı, Bafra Halkevi Spor Şubesi adına futbolla ilgili müsabakaların da yoğun bir şekilde yapıldığı bir yıl olarak dikkati çeker. Nitekim 6 Haziran 1937'de Samsun Fener alanında yapılan bölge birincilik maçında Samsun Demirspor ile Bafra Gençlerbirliği karşı karşıya gelmiştir. Mücadele Bafra Gençlerbirliği'nin 3-0'lık galibiyetiyle sona ermiştir (Bafrasesi, 9 Haziran 1937, s. 2). Ayrıca Bafra'nın diğer bir takımı olan Bafra Spor da Karadeniz şampiyonu Samsun İdman Yurdunu 2-0 yenerek bölge birincisi olmuştur (Bafrasesi, 16 Haziran 1937, s. 3). 9 Temmuz 1937'de Ordu Halkevi ve sporcuları Bafra Halkevi'ni ziyaret etmişlerdir. Ziyaret vesilesiyle Ordu Gençler Yurdu ile Bafra Gençlerbirliği sporcuları arasında Hasbahçe spor sahasında bir futbol karşılaşması yapılmıştır. Karşılaşmayı 3-2'lik skorla Ordu Gençler Yurdu kazanmıştır (Bafrasesi, 14 Temmuz 1937, s. 2).

1938 yılı başlarında ise Bafra'nın mevcut iki spor kulübü olan Bafra Spor ile Gençlerbirliği takımları birleşerek "Bafra Gençlik Kulübü" adını almış ve bu yeni kulübün renkleri kırmızı-lacivert olarak belirlenmiştir (Bafrasesi, 16 Mart 1938, s. 1). Bu tarihten sonra Bafra Halkevi Spor Şubesi'nin desteğinde yekvücut olarak mücadele eden Bafra Gençlik Kulübü, bu birleşmenin faydasını görmüş ve yaptığı mücadelelerden genellikle

galibiyetle ayrılmıştır. Örneğin Bafra Gençlik Kulübü, 2 Temmuz 1944'de Spor Şubesi Başkanı Naci Sualp ve Beden Eğitimi Öğretmeni Rauf Göre idaresinde Samsun'a giderek Samsun 19 Mayıs Gençlik Kulübü ile bir maç yapmıştır. Müsabaka Bafra Gençlik Kulübü'nün 6-2'lik galibiyetiyle sonuçlanmıştır (Bafrasesi, 8 Temmuz 1944, s. 1). 26 Kasım 1944'de Çarşamba Gençlik Kulübü ile yapılan futbol maçı yine 2-1'lik skorla Bafra Gençlik Kulübü'nün galibiyetiyle sona ermiştir (Bafrasesi, 2 Aralık 1944, s. 1). 15 Kasım 1945'te Trabzon İdman Ocağı Kulübü ile yapılan ilk karşılaşmayı 4-2 skorla karşı taraf kazanırken bir gün sonra yapılan ikinci karşılaşmayı 3-1'lik skorla Bafra Gençlik Kulübü kazanmıştır (Bafrasesi, 17 Kasım 1945, s. 1).

Yine 1947 yılı mayıs ayında grup maçları kapsamında Samsun'a gelen Zonguldak birincisi Kömür Spor takımı ile yapılan iki müsabakayı da Bafra Gençlik Kulübü 3-2'lik ve 4-2'lik skorlarla kazanmıştır (Bafrasesi, 10 Mayıs 1947, s. 1). Nihayetinde, elde ettiği başarılar sayesinde Samsun Bölge Şampiyonluğuna kadar yükselen Bafra Gençlik Kulübü, 10 Mayıs 1950'de Sivas'ta yapılan gruplar birinciliği maçları kapsamında Sivas Demirspor Kulübü ile Tokat Spor Birliği Kulübü'nü aynı skorla 4-1 yenmiştir. Son maçında ise Trabzon Orman Ocağı ile 3-3 berabere kalarak turnuvayı grup ikincisi olarak tamamlamıştır (Bafrasesi, 27 Mayıs 1950, s. 1).

Görüldüğü gibi Bafra Halkevi Spor Şubesi kendisinden beklenen görevlerden birçoğunu karşılayarak bölgesindeki spor teşekküllerinin gelişim ve ilerlemesine yardımcı olmuş ve bilhassa futbolla ilgili önemli çalışmalar yapmıştır. Himayesine aldığı Gençlerbirliği ve Bafra Spor Kulüplerinin katıldıkları müsabakalardan başarılı sonuçlar elde etmesine ciddi katkı sağlamıştır. Yine gençlerin spora ve beden hareketlerine ilgisini arttırma, onların rahat bir şekilde sportif faaliyetlerde bulunabilmesi yolunda kiraladığı bir arsayı spor sahası hâline getirme gibi önemli çalışmalara da imza atmıştır. Aynı şubenin, yalnızca futbol ekseninde çalışmalar yapmadığı futbolun yanı sıra voleybol ve atletizm gibi değişik spor branşlarında da bölgede öncü çalışmalara imza attığını söylemek mümkündür.

2.5. Sosyal Yardım Şubesi

Kuruluş esnasında bünyesinde 3 avukat, 5 doktor, 18 tüccar, 14 çiftçi, 5 işçi, 3 sanatkâr ve 43 diğer meslek gruplarından olmak üzere toplamda 91 üye barındıran (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 90-91) Sosyal Yardım Şubesi, faaliyete geçtiği günden itibaren Bafra merkezinde ve köylerinde ihtiyaç sahibi vatandaşların yardımına koşmaya başlamıştır (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 15). Bu kapsamda ziyaret edilen Bafra Kaydalapa Köyü'ndeki hasta vatandaşlar, Sosyal Yardım Şubesi üyelerinden Doktor Cavit Bey tarafından muayene edilerek reçeteleri yazılmıştır (Vakit, 17 Ağustos 1933, s. 6). Yine 1934 yılında Bafra Halkevi yönetiminin Alaçam nahiyesine yaptığı gezi sırasında 30 kadar hastanın muayeneleri ücretsiz yapılmış ve reçeteleri verilmiştir (Vakit, 2 Eylül 1934, s. 9; Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1935, s. 17).

Sosyal Yardım Şubesi 1935 yılında ise haftanın belli günlerini fakir hastaların muayenesine ayırarak onları kendi bünyesindeki doktoru vasıtasıyla bedava muayene ettirmiş ve reçetelerini tanzim etmiştir. Sosyal Yardım Şubesi, Köycüler Şubesi'nin tertip ettiği bütün köy gezilerine katılmış, beraberinde getirdiği doktorlarıyla bölgedeki fakir ve kimsesiz hastaları parasız muayene ettirmiş, reçete tanzim ettirmiş ve bir kısmına da ilaç dağıtmıştır. Kasabada, fakir bir ailenin yıkılan evini yaptırmak için 30 liralık yardımda bulunmuştur. Bafra okullarındaki yetim çocukların kitap masraflarını karşılamak ve onlara Cumhuriyet Bayramı için elbise dikilmesi amacıyla da 50 lira tutarında bir destek sağlamıştır (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1; Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları

Hulasaları, 1936, s. 20-21). Bunlara ilaveten Bulgaristan'dan gelen muhacir vatandaşlara yardımcı olmak için iki defa müsamere hazırlamıştır (Zaman, 21 Ocak 1935, s. 7).

Sosyal Yardım Şubesi 1936 yılında da benzer çalışmalarını sürdürmüş ve ihtiyaç sahibi gerek şehirli gerekse köylü vatandaşların muayenelerini ücretsiz yaptırmış ve birçoklarının ilaçlarını temin etmiştir. Bafra Çocuk Esirgeme Kurumu'na da elinden gelen yardımı yaparak maddi durumu yetersiz olan öğrencilerine kitap ve elbise dağıtımına katılmıştır. Bafra Çocuk Esirgeme Kurumu'ndaki bir öğrencinin yıllık yemek ücretini karşılamış ve Bafra'ya gelen göçmenlerle yakından ilgilenerek onlara 70 adet yorgan vermiştir (Altın Yaprak, 28 Şubat 1937, s. 18).

Bafra Sosyal Yardım Şubesi'nin çalışmaları sadece kendi bölgesiyle sınırlı kalmamıştır. Örneğin 1938 yılı mayıs ayında Kırşehir ve Yozgat illerinde meydana gelen deprem dolayısıyla mağdur olan vatandaşlar için yardım kampanyası başlatmış ve kampanya sonunda toplanan 500 lirayı bu illerdeki ihtiyaç sahiplerine göndermiştir (Bafrasesi, 11 Mayıs 1938, s. 1). Yine 10 Mart 1942'de kendi bölgesindeki ihtiyaç sahibi 225 vatandaşa 470 lira nakit yardım yapılmıştır (Vakit, 16 Mart 1942, s. 3).

Bu arada Sosyal Yardım Şubesi üyelerinden iki tanesinin Çocuk Esirgeme Kurumunda da çalışması, doktorların haftada bir gün fakir hastaları ücretsiz muayene etmesi Bafra Halkevi'ne karşı olan rağbet ve sevgiyi attırma yolunda önemli birer hizmet olarak dikkat çekmektedir (BCA, 490.10.00.00 / 1002.870.2). Maddi durumu yetersiz vatandaşların bu şekilde muayene edilmesi uygulamasını devamlı olarak yerine getiren Sosyal Yardım Şubesi, 1943 yılından itibaren de yardıma muhtaç kişilerle kendi bünyesindeki doktorları her hafta çarşamba günleri bir araya getirmiş ve onları ücretsiz olarak muayene ettirmiştir (Bafrasesi, 13 Şubat 1943, s. 1). Aynı şube 1944 yılı Mart ayından itibaren ise bu konumdaki vatandaşların yine kendi bünyesindeki doktorları tarafından pazartesi, çarşamba ve cuma günleri 13.30-15.30 saatleri arasında olmak üzere çarşı içerisinde bulunan okuma odasında ücretsiz bir şekilde muayene edilmesini sağlamış ve bu hastalara eczanelerden ücretsiz olarak ilaç temin etmiştir (Bafrasesi, 4 Mart 1944, s. 1).

Sosyal Yardım Şubesi'nin bu faaliyetleri karşısında Bafralı gençler de boş durmayarak 1947 yılı Ocak ayında şube yararına sinema salonunda bir gösteri tertip etmiştir. Gösteri kapsamında "Ceza Erkek Kukla" ve "Yapışkanlar" isimli piyesler sahnelenmiş, millî oyunlar oynanmış ve şarkılar söylenmiştir. Gençlerin sosyal yardım yararına tertip ettikleri bu gösteri, vatandaşlar tarafından da takdirle karşılanmıştır (Bafrasesi, 18 Ocak 1947, s. 1).

Sonuç olarak denilebilir ki Bafra Halkevi Sosyal Yardım Şubesi kendisinden beklenen yükümlülükler dâhilindeki birçok hususta başarılı çalışmalar yapmıştır. Bölge halkına maddi-manevi, sağlık, barınma vb. yardımlarda bulunarak ihtiyaç sahibi kimseler için toplumun şefkat ve yardım duygusunu uyandırabilmiştir. Bölgedeki diğer sosyal yardım kuruluşları ile de müşterek çalışmalara imza atarak vazifesini hakkıyla yerine getirebilmiştir.

2.6. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi

Kuruluş esnasında bünyesinde 16 öğretmen, 6 tüccar, 1 çiftçi ve 11 diğer meslek gruplarından olmak üzere toplamda 34 üye barındıran (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 110-111) Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, ilk yıl itibarıyla Halkevi içerisinde bir Almanca kursu açmıştır (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 15). Şube üyelerinden de olan bir Almanca öğretmeni tarafından verilen bu kurs 1934 yılı boyunca devam etmiştir (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1935, s. 17). Aynı şubenin 1935 yılında ise

bünyesindeki Almanca kursunun dışında, hapisanedeki mahkûmlar için de bir okuma yazma kursu açtığı görülmektedir. Haftanın belirli gün ve saatlerinde şubenin görevlendirdiği öğretmenler tarafından verilen kursta 70 kadar mahkûmun eğitim aldığı kayıtlara geçmiştir (Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1936, s. 20-21; BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1). Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi 1936 yılı boyunca Almanca kursu vermeye devam ederken (Altın Yaprak, 28 Şubat 1937, s. 18) 1937 yılında ise A kursu, B kursu ve Zehirli Gazlardan Korunma Kursu olmak üzere üç farklı kurs daha açmıştır. Hazırlanan programa göre A kursuna okuma yazmayı hiç bilmeyen vatandaşlar devam edecek, B kursunda Türkçe, yurt bilgisi, hesap ve hayata müteallik bilgiler öğretilecek, Zehirli Gazlardan Kurtulma Kursu'na ise bütün bir bölge ahalisi katılabilecektir (Bafrasesi, 14 Nisan 1937, s. 4). Bütün bu çalışmaların yanı sıra Sağlık Bakanlığı tarafından gönderilen bir doktor vasıtasıyla da öğretmenlere Halkevi bünyesinde zehirli gazlardan korunma hususunda seminerler verilmiştir (Kurun, 29 Ocak 1937, s. 6). Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin bir diğer önemli çalışması da 1941 yılında dikiş ve nakış kursu açması olmuştur. Ücretsiz olarak verilen bu kurs, salı ve cuma günleri 13.00-17.00 arasında devam edecek ve toplam dört aylık bir dönemi kapsayacaktır. Kursu bitiren vatandaşlara da diploma verilecektir (Bafrasesi, 4 Haziran 1941, s. 2). Şube'nin 1942 yılından itibaren dikiş ve nakış kursunun yanı sıra yine ücretsiz olarak İngilizce, muhasebe ve matematik kursları açtığı görülmektedir (Bafrasesi, 28 Ocak 1942, s. 2). 1943 yılına gelindiğinde ise okuma yazma bilmeyenler için yeni kurslar açılırken bu kurslarda erkeklere erkek öğretmen, kadınlara da kadın öğretmen tarafından dersler verileceği duyurulmuştur (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.11). 1944 yılı Şubat ayında, sadece kadınlara yönelik okuma-yazma kursu açılmış ve şube üyesi Öğretmen Münevver Tektaşar'ın başında yer aldığı kursa 43 kadın iştirak etmiştir (Bafrasesi, 19 Şubat 1944, s. 1). 1944 yılının sonuna doğru da erkeklere mahsus olmak üzere okuma, yazma ve hesap kursları açılmıştır. Kurslardan bir tanesi cezaevinde, diğeri ise Merkez Okulu'nda faaliyete geçmiştir. Pazartesi, çarşamba ve cuma günleri 19.00-20.00 saatlerinde yapılması planlanan eğitimin 3 ay sürmesi kararı alınmıştır (Bafrasesi, 9 Aralık 1944, s. 1). Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin düzenlemiş olduğu bu kurslara yaşlı vatandaşların da ilgi gösterdiği görülürken kursiyer sayısının ise 150'yi bulduğu belirtilmiştir. Akabinde Bafra Halkevi yönetimi hem kursa devam eden vatandaşları teşvik etmek hem de kursa daha fazla vatandaşın katılımı sağlamak amacıyla kursu başarıyla bitirenlere kurs tahsil vesikası vermek istemiştir. Böylece kursa katılan vatandaşlar okuma yazma bildiğini kanıtlama imkânına kavuşacak ve kendilerinden bu yönde bir belge istenildiği zaman da bunu gösterebilecektir. Nitekim Bafra Halkevi Başkanı Necmettin Esin böyle bir vesika verilmesinde mahzur olup olmadığı konusunda CHP Genel Sekreterliği'nden bilgi istemiştir. CHP Genel Sekreterliği tarafından kendisine verilen 14 Mart 1945 tarihli cevapta, kurslara başlangıç olarak 150 kişinin katılmasının gelecek için umut verici bir sayı olduğu belirtilmiş ve kursiyerlere verilmek istenilen belgenin Milli Eğitim Müdürlüklerinden temin edilebileceği söylenmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1058.1062.4). 1949 yılı Mayıs ayında da şube tarafından Kızılırmak İlkokulu salonunda suni çiçek kursu açılmıştır. Bu kurs halk tarafından büyük bir rağbet görürken 100'den fazla kadın kursa devam etmiştir (Bafrasesi, 11 Haziran 1949, s. 1).

Yukarıdaki çalışmalara baktığımızda Bafra Halkevi Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi'nin, kuruluş amaçları içerisinde yer alan "yapacağı derslerle halkın bilgisini arttırma, okuma-yazma ve yetiştirme faaliyetlerinde bulunma, belirli meslekleri öğretme ve el becerilerini geliştirme" yolundaki yükümlülüklerinden önemli bir kısmını yerine getirdiği, bölgedeki eğitim ve kültürel faaliyetlere büyük katkılar sağladığı söylenebilir. Yine şubenin yaptığı diğer çalışmalarla da bölge halkının günlük yaşantılarına faydalı olacak çalışmalarını gerçekleştirmek suretiyle vazife edindiği görevlerin büyük bir kısmını yerine getirdiği görülmektedir.

2.7. Kütüphane ve Yayın Şubesi

Kuruluş esnasında bünyesinde 1 avukat, 5 öğretmen, 31 tüccar, 3 çiftçi, 2 işçi, 1 sanatkâr ve 38 diğer meslek gruplarından olmak üzere toplamda 81 üye barındıran (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 94-95) Kütüphane ve Yayın Şubesi, ilk yıl itibarıyla 540 kitaptan oluşan kütüphanesini halkın kullanımına sunmuş, birçok gazete ve mecmuaya abone olmak suretiyle halka okuma zevkini aşılama gayreti içerisinde olmuştur (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 15-16).

Kütüphane ve Yayın Şubesi, 1935 yılında da merkezden ve diğer halkevlerinden gönderilen kitap, dergi ve gazeteleri yurttaşların her an istifadelerine hazır bulundurmaya devam ederek bu sayede kütüphaneden istifade edenlerin sayısını giderek arttırmıştır. Şube, Halkevi'nin yaptığı bütün çalışmaları halka kolayca iletebilmek için bir hoparlör getirtmiş ve bunu Bafra Cumhuriyet Meydanı'na kurduşturmuş. Bu hoparlör vasıtasıyla halka her gün faydalı yayınlarda bulunurken Anadolu Ajansı'ndan gelen bilgileri de aktarmıştır. Böylece vatandaşların Bafra Halkevi çalışmaları dışında ülke meseleleriyle alakalı da doğru bilgiye ulaşabilmesini amaçlamıştır. Ayrıca Köycüler Şubesi'nin yaptığı bütün köy gezilerine iştirak etmiş, bu geziler esnasında köylülere ücretsiz olarak kitap, gazete ve dergi de dağıtmıştır (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1; Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1936, s. 20-21).

Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin kayıtlarına göre 1935 yılı itibarıyla şube kütüphanesinden 230 öğrenci, 257 işyar (memur), 120 öğretmen, 18 subay, 670 çiftçi, 550 işçi ve 145 serbest meslek olmak üzere toplam 1990 kişi istifade etmiştir. Faydalanılan kitapların 130'u edebiyat, 38'i tarih, 31'i coğrafya, 10'u felsefe, 25'i müspet ve tabii ilimler, 41'i dil, 42'si sosyal ilimler, 23'ü sanat, 80'i diğer konular, 1670'i gazete ve mecmua olarak kayıtlara geçmiştir. Yekûn olarak ise 1220 yayının okuyucusuyla bulunduğu görülmektedir (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1).

Şube'nin 1935 yılında yaptığı bir diğer önemli faaliyet ise Bafra Halkevi'nin ve hükümetin yaptığı çalışmaları ve onların fikirlerini aktarmak maksadıyla diğer şubelerin yardımlarından da istifade etmek suretiyle *Altın Yaprak* isimli bir dergi çıkarmak olmuştur (BCA, 490.10.00.00 / 990.832.1; Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1936, s. 20-21). 29 Ekim 1935'ten itibaren on beş günde bir çıkarılan bu dergi, 1936 yılından itibaren aylık olarak basılmış ve 1937 Eylül ayında çıkan yirmi dokuzuncu sayısından sonra da yayın hayatını sona erdirmiştir.³ Bafra'nın kültürel ve sosyal hayatına canlılık kazandıran *Altın Yaprak* dergisi (Tuna, 2018, s. 585), yayımlandığı süre boyunca Cumhuriyet değerlerinden inkılaplara, tarih ve edebiyattan ekonomiye kadar birçok konuda makale neşretmek suretiyle halkı bilinçlendirme yönünde faaliyet göstermiştir (Altın Yaprak, 29 Ekim 1935-30 Eylül 1937).

Kütüphane ve Yayın Şubesi'nin 1937 yılı itibarıyla kütüphanesine yer alan kitap sayısı ise 266 adet Türkçe ve edebiyat, 181 adet tarih, 98 adet felsefe, 24 adet sağlık, 106 adet zirai, 352 adet bedii, 45 adet hukuk, 283 adet hikâye ve roman, 19 adet yabancı ve 232 adet diğer yayınlar olmak üzere toplamda 1606'yı bulmuştur (BCA, 490.01.00.00 /

³ Işıl Tuna, *Altın Yaprak* dergisiyle ilgili kaleme almış olduğu makalede, derginin 29 Ekim 1935-30 Kasım 1936 tarihleri arasında yayımlanan nüshalarını incelemiş olup derginin bu tarihten itibaren yayımlanmadığı çıkarımında bulunmuştur (bk. Tuna, 2018, s. 585-596). Fakat yapılmış olan araştırmalar sonucunda *Altın Yaprak* dergisinin 30 Kasım 1936'dan itibaren yayımlanmaya devam ettiği ve yayın hayatının 30 Eylül 1937 tarihinde yayımlanan 29. sayı ile son bulduğu anlaşılmıştır (bk. Altın Yaprak, 30 Eylül 1937, s. 1-16). Derginin bu tarihten itibaren yayımlanmama nedenini *Bafrasesi* gazetesinin çıkarılmaya başlamasıyla ilişkilendirmek mümkündür. Zira bu gazete Halkevi ve Partiyi teşkil eden elemanların elindedir ve CHP ile halkevlerinin mesaisi ve yayın işini üzerine almıştır (bk. BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

1002.870.2). Şube bu dönemde de yine kütüphanesini gece ve gündüz yurttaşların istifadesi için açık bulundurmuş ve bir yıl içinde 4018 vatandaşın kitap ve mecmualardan istifade etmesini sağlamıştır. Yine aynı şube, Cumhuriyet Meydanı'na kurduğu hoparlörler vasıtasıyla da yayın yapmaya devam etmiştir (Altın Yaprak, 28 Şubat 1937, s. 18).

Şube'nin faaliyetleri 1939 yılındaki taşınma faaliyetleri nedeniyle çeşitli aksamalara uğramış ve hatta bu yeni binaya taşınma çalışmaları esnasında bazı eserler kaybolmuştur (BCA, 490.01.00.00 /1048.1027.3). Nihayetinde şubeyi yeni bir binaya taşıma faaliyetleri bittikten sonra şube yavaş yavaş yeniden esas faaliyetlerine başlamıştır. Halkevi Başkanı Nesimi Barkın, kütüphanedeki kitap sayısını arttırmak amacıyla CHP Genel Sekterliği'ne gönderdiği yazıda ellerinde Karagöz'e ait eserler varsa bunların Bafra Halkevi'ne gönderilmesini istemiştir. Kendisine verilen yanıtta istenilen dokümanların toplanmaya başlandığı bildirilmiştir (BCA, 490.01.00 / 925.601.1).

20 Nisan 1941 tarihi, şube adına Bafra Halkevi bünyesinde yeni bir okuma odasının açıldığı önemli bir tarih olmuştur (Bafrasesi, 23 Nisan 1941, s. 1). Okuma odasının açılışı dolayısıyla CHP Genel Sekterliği'nden gönderilen yazıda, halkevlerinin kitap ve benzeri okuma vasıtaları yönünden mümkün olduğu kadar donatılmasının önemli olduğu, bu nedenle yeni açılan okuma odasının eldeki imkânlar çerçevesinde desteklenmesi istenmiştir (BCA, 490.01.00 / 925.601.1). Nitekim Bafra Halkevi yönetimi, okuma odasına her gün 5 adet günlük gazete getirilmesi kararı almış ve bu gazeteler kütüphanede bulunan diğer eserlerle birlikte halkın hizmetine sunulmuştur. Yine Bafra Cumhuriyet Meydanı ve Bafra Halkevi önüne konulan hoparlörler vasıtasıyla bölge halkının yayınlardan yararlanması sağlanmıştır (Bafrasesi, 12 Kasım 1941, s. 1).

1943 yılı Mayıs ayında Bafra İlçesi'ne üç saat uzaklıkta bulunan Sulaş Köyü'ne Bafra'nın ikinci okuma odası açılmıştır. Kütüphane ve Yayın Şubesi'ne bağlı bir komite tarafından idare edilecek bu odanın açılışında Bafra Kaymakamı Nazım Üner, CHP İlçe Başkanı İshak Özkan, Halkevi Başkanı Necmettin Esin, Kütüphane ve Yayın Şubesi Başkanı Süleyman Türk ve şube üyeleri hazır bulunmuştur. Açılış esnasında bando takımı müzik dinletisi sunarken hemen akabinde Temsil Şubesi üyeleri tarafından da bir piyes sahnelenmiştir (Bafrasesi, 29 Mayıs 1943, s. 1).

1944 yılı Mart ayında merkeze yakın bir konumdaki Gazipaşa mevkiinde Bafra'nın üçüncü okuma odası açılmıştır. Kütüphane ve Yayın Şubesi Başkanı Süleyman Türk açılış vesilesiyle yaptığı konuşmada, "Her insan, hangi meslekte olursa olsun ömrünün sonuna kadar durmadan okumak zorunda ve bildiğini başkalarına da öğretmek borcu altındadır" şeklindeki sözleriyle okuma odalarının önemini dile getirmiştir (Bafrasesi, 4 Mart 1944, s. 1).

Kütüphane ve Yayın Şubesi giderek zenginleştirdiği ve 4000'e yakın kitap barındırdığı kütüphanesini daha faydalı bir hâle getirmek için kütüphanenin akşam saatlerinde de açık tutulması kararını almıştır. Bu meyanda 8 Aralık 1948 tarihinden itibaren okuma saatleri öğleden sonra 14.00-17.00, akşamları ise 18.00-21.00 saatleri arasında olacak şekilde düzenlenmiştir. Şube, okuyucu sayısını arttırmak için günlük gazetelere ve edebî bazı mecmualara abone olmuştur. Kütüphanenin en büyük eksiği olan fiş ve fihrist işleri de ciddiyetle ele alınarak mevcut problemlerin önüne geçilmiştir (Bafrasesi, 11 Aralık 1948, s. 1).

Görüldüğü gibi Bafra Halkevi Kütüphane ve Yayın Şubesi kendisinden beklenen sorumluluklar içerisinde "mümkün olduğu kadar her zümrede okuma zevkini uyandırmak için mümkün ve munasip olan her tedbiri" alma yolunda önemli çalışmalar yapmıştır. Kütüphanesinin kapılarını sürekli açık bulundurarak başta köylüler olmak üzere tüm vatandaşlara ücretsiz bir şekilde gazete, kitap ve dergi dağıtarak halkın bu tür yayınlara ulaşabilmesi, onlardan istifade edebilmesi ve böylelikle okuma zevkinin artırılması

yolunda büyük bir gayret içerisinde olmuştur. Ayrıca halka Cumhuriyetin değerlerini ve inkılaplarını benimsetmek, onları çeşitli konularda aydınlatmak ve onların doğru bilgiye ulaşması amacıyla *Altın Yaprak* isimli bir dergi çıkarmış ve Anadolu Ajansı'nın gönderdiği bilgileri aktarmıştır.

2.8. Köycüler Şubesi

Kuruluş esnasında bünyesinde 2 avukat, 3 doktor, 5 öğretmen, 14 tüccar, 98 çiftçi, 16 işçi, 8 sanatkâr ve 30 diğer meslek gruplarından olmak üzere toplamda 176 üye barındıran (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 98-99) Köycüler Şubesi, ilk yıl itibarıyla köylülerin sağlık sorunlarıyla ilgilenmiş ve onların resmî makamlarla olan işlerini kolaylaştırmaya çalışmıştır. Bu kapsamda köylülerin dilekçeleri ücret alınmadan yazdırılmış, maddi durumu zayıf olanların muayeneleri yaptırılmış, ilaçları temin edilmiş, tüm bunların yanı sıra bir şehit ailesine de maaş bağlanmasıyla ilgili gerekli prosedürün yerine getirilmesini sağlamıştır (Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1934, s. 16).

Köycüler Şubesi, bu dönemde köylere düzenlediği seyahatlerde köylülere Bafra Halkevi'nin faaliyetleri hakkında bilgi vermiş ve ziyaret edilen köylere Türk Bayrağı hediye edilmesi ve hediye edilen Türk Bayraklarının da cuma günleri köy meydanında yapılan törenle göndere çekilmesi uygulamasını başlatmıştır (Vakit, 4 Temmuz 1933, s. 6). Bu meyanda ilk tören Bafra'nın Kaydalaba Köyü'nde tertip edilmiştir. Törene Bafra Kaymakamı Halil Mümtaz Bey, Bafra Halkevi Başkan Vekili Zihni Bey, Halkevi İdare Heyeti, CHF İlçe Teşkilatı ve 30 kadar da Bafra Halkevi üyesi katılmıştır. Köycüler Şubesi temsilcisi Sırrı Bey bayrak töreni dolayısıyla yaptığı konuşmada tertip edilen gezi ve törenin gayesini açıklamış, bayrak sevgisinin önemine değinmiştir (Vakit, 17 Ağustos 1933, s. 6).

Köycüler Şubesi 1934 yılı Ağustos ayında Bafra Kaymakamı Abdulkadir Bey'in de yer aldığı 60 kişilik bir grupla Alaçam Nahiyesi'ni ziyaret etmiştir (Vakit Gazetesi, 2 Eylül 1934, s. 9). Gezi esnasında köylülerle hasbihâlde bulunmuş ve maddi durumu zayıf olan 30 kadar köylünün parasız bir şekilde muayene edilmesini sağlamıştır (Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları, 1935, s. 17).

Köycüler Şubesi 1 Eylül 1935 Pazar günü tertip ettiği köy gezisi programı kapsamında ise 8 köyü ziyaret etmiştir. 200 kişinin katıldığı gezide sırasıyla Beşgeller, Cırıklar, Lengerli, Evrenuşağı, Sürmeli, Tekkesarmaşık, Martikale ve Aktekke köylerine gidilmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1). Ziyaretler esnasında köylülerle faydalı mevzular etrafında hasbihâller yapılarak onlara birçok öğüt verilmiş ve ait makamlara arz ve takip edilmek üzere dilekçeleri tespit olunmuştur. Ayrıca Sosyal Yardım ve Kütüphanecilik şubesinin de yardımlarıyla köylülerin hastalıklarına bakılmış, köylülere kitap ve gazete dağıtılmıştır (Cumhuriyet, 14 Eylül 1935, s. 6).

Köycüler Şubesi, 7-9 Eylül 1935 tarihleri arasında da Nebiyan Yaylası'na bir gezi düzenlemiştir. Yaklaşık 320 kişinin katıldığı geziye Samsun Valisi Fuat Tutsal da katılırken seyahat kapsamında Dededağı, Darboğaz, Kösedik ve Gazibeyli Köylerine uğranılmıştır. Gezi esnasında genel amaç ve hedefe yönelik çalışmaların dışında maddi durumu iyi olmayan köylülere kasket, kumaş, entarilik basma, çocuklara şekerleme dağıtılmıştır. Bir gece süreyle Nebiyan Yaylası'nda çadırlar kurularak kalınmış, millî oyunlar oynanmış ve millî türküler söylenmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1; Altın Yaprak, 1 Mart 1936, s. 10).

Köycüler Şubesi'nin 1935 yılı Ekim ayı içerisinde yaptığı köy gezilerinde 100 atlıdan oluşan kafilenin yanı sıra 2 doktor ve 2 eczacı da hazır bulunmuştur. Yine gezi sırasında köylüler muayene edilmiş ve hasta olanlara ilaç verilmiştir. Ayrıca 50 kasket, şekerleme, 200'den fazla kitap, broşür, mecmua ve çeşitli gazeteler de köylülere dağıtılmıştır (Akşam,

2 Ekim 1935, s. 18). 22 Aralık 1935'te ise göçmenlerin yerleştirildikleri Yeraltı ve Ağcaalan Köylerine bir seyahat yapılmış ve Sosyal Yardım Şubesi'nin de katılımıyla hayırsever vatandaşların yardımıyla toplanan 70 adet yorgan göçmenlere verilmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1). Her seyahatte köylüler soysal ve ekonomik yönlerden aydınlatılmıştır (Altın Yaprak, 1 Mart 1936, s. 10).

1936 yılı, Köycüler Şubesi için kuraklık nedeniyle sıkıntı yaşayan köylülerin yardımına koştuğu bir yıl olmuştur. Nitekim kuraklık yüzünden Bafra'nın bazı köylerinde mahsul istenildiği kadar sonuç vermemiş ve bundan ötürü bu köylerin halkı yiyecek bakımından sıkıntı içinde kalmıştır. Bu durum karşısında devletin yetkili organları yiyecek kıtlığına çözüm bulmak amacıyla köylülere tohumluk ve yiyecek buğday göndermiş, Bafra Halkevi Köycüler Şubesi de Sosyal Yardım Şubesi ile kuraklıktan etkilenen köylüler için yardım toplamaya başlamıştır (Altın Yaprak, 15 Mart 1936, s. 12). Nihayetinde hayırsever vatandaşların da katkılarıyla 60 ton tahıl toplanmış ve toplanan bu tahıl kuraklıktan etkilenen köylülere dağıtılmıştır. Böylece bu köylerin büyük bir yiyecek sorunu ile karşı karşıya kalması engellenmiştir. Köycüler Şubesi yine aynı yıl içerisinde düzenlediği köy gezilerinde de kasket, giyecek, kitap ve gazete dağıtmaya devam etmiş, köylülere bayrak sevgisini aşılamış; iktisadi, zirai, içtimai ve kültürel sahalarda öğütler vererek ve onların dertlerini dinlemiştir. Göçmenlerle yakından ilgilenmiş ve onlara gereken yardımlarda bulunmak için Sosyal Yardım Şubesi'yle birlikte çalışmıştır (Altın Yaprak, 28 Şubat 1937, s. 18).

Köycüler Şubesi 1937 yılı Mayıs ayında ilçe kaymakamı başkanlığında düzenlediği muhtarlar toplantısında da köylerin kalkınması, köylülere yapılacak yardım ve numune tarlaların köylüler tarafından işletilmesi konusunda fikir alışverişinde bulunmuştur (Bafrasesi, 19 Mayıs 1937, s. 2). 1939 yılı Kasım ayında Martikale, Sulaştaş ve Taşköy Köylerine gezi düzenleyen şube, gezi sırasında yaşlıları muayene ettirmiş, köylülerin dertlerini dinlemiş ve onlara kitap ve gazete dağıtmıştır (Son Posta, 2 Kasım 1939, s. 10). Köycüler Şubesi 23 Nisan 1941'de ise Martikale Köyü İlkokul öğrencilerinden oluşan 25 kişilik bir grubu Bafra İlçesi'ne getirerek onlara yemek ikramı yapmış ve akabinde film izlettirmiştir (Bafrasesi, 30 Nisan 1941, s. 2). Yine bu yıl içerisinde köylüler ve şehirli halkın kaynaşması adına Gökçeagaç Köyü'ne bir gezi tertip edilmiştir (Bafrasesi, 14 Mayıs 1941, s. 1).

Köycüler Şubesi 1944 yılı Ekim ayında başta Bafra ilçe kaymakamı, CHF ilçe başkanı, Halkevi başkanı ve üyeleri eşliğinde Sulaş Köyü'ne giderek köyde bulunan okuma odasına yeni kitaplar bırakmıştır (Bafrasesi, 18 Kasım 1944 s. 1). 20 Mayıs 1945 tarihinde ise Kızılırmak'a yakın bir yerde at yarışı ve pehlivan güreşleri tertip etmiştir (Bafrasesi, 26 Mayıs 1945, s. 1).

1945 yılı Bafra Halkevi adına yurdun dört tarafında olduğu gibi kendisine bağlı halk odalarının açıldığı verimli bir dönem olmuştur. Nitekim 25 Şubat 1945'te Bafra'nın çeşitli köylerinde 15 halk odası açılmıştır. Halk odalarının açıldığı köyler; Kolay, Keresteci, Darboğaz, Tosköy, Mardar, Örencik, Gazibeyli, Martikale, Sulaş, Kaydalapa, İlyaslı, Dedeli, Dededağı, Sürmeli ve Çağşur olurken (Bafrasesi, 3 Mart 1945, s. 1) Köycüler Şubesi bu odaların da ihtiyaçlarını karşılamak üzere harekete geçmiştir.

Açıkçası Bafra Halkevi Köycüler Şubesi yaptığı çalışmalar ve köylere düzenlediği gezilerle bir taraftan köylülere Cumhuriyet değerlerini aktarma ve onların kültürel seviyesini arttırma gayreti içerisinde olmuş bir taraftan da onların sağlık sorunlarıyla ilgilenmiş, resmî işlemlerini kolaylaştırmış, giyim ve yiyecek gibi ihtiyaçlarını karşılamıştır. Bu kapsamda Köycüler Şubesi'nin köylerin sosyal, sağlık, bedii gelişmelerine yardımcı olma, köylü ile şehirli arasındaki karşılıklı sevgi ve tesanüt duygularını kuvvetlendirme yolunda üzerine düşen sorumluluğu yerine getirdiği söylenebilir.

3. Bafra Halkevleriyle İlgili Teftiş Raporları

Halkevleri, belirlenen esaslara uyup uymadığının tespiti için belli zamanlarda teftiş görmekteydi. Yapılan teftişlerde halkevlerinin eksiklikleri üzerinde durulmakta, imkânları bakımından yeterlilik içinde bulunup da çalışmamış olanlar tenkit edilmekte, iyi çalışanlar ise takdir edilmekteydi. Bu teftişler gönülsüzleri veya isteksizleri zorla çalışmaya sürükleyen bir vasıta değildi. Bilakis teftişler, halkevlerinin takıldıkları engelleri ortadan kaldırmak, noksanlarını tamamlamak ve enerjilerini halkın yükselmesi uğrunda kullanmalarına imkân vermek amacı gütmekteydi (CHP Halkevleri ve Halkodaları 1932-1942, s. 23). Bu kapsamda Bafra Halkevi de zaman zaman teftiş edilmiştir.

Bafra Halkevi ilk teftişini 1937 yılında geçirirken onu teftiş eden yetkili ise Mardin Milletvekili Hilmi Çoruk olmuştur. Hilmi Çoruk teftiş sonrası kaleme aldığı raporunda, ilk olarak Bafra Halkevi yönetim kurulu üyeleri hakkında bilgi vermiş ve Bafra Halkevi Başkanı Zihni Lokman'ın çok çalışkan birisi olduğunu ifade etmiştir. Lakin kendisinin aynı zamanda Bafra Belediye Başkanı olması ve CHP İlçe Teşkilatı Sekreterliği görevini yürütmesi nedeniyle işinin çok olduğunu ve bu nedenle yerine onun gibi faal birisinin geçmesinin lazım geldiğini söylemiştir. Daha sonra da Bafra Halkevi faaliyet ve hareketlerinin haricinde kalmış kimselerin olmadığı, toplantıların düzenli olarak yapıldığı ve Halkevi'nde teşekkül eden şubelerin maksada kâfi olduğu üzerinde durmuştur. Hilmi Çoruk'un raporunda dikkati çektiği en önemli husus ise Bafra Halkevi'nin yeni bir binaya kavuşması gerektiği olmuştur. Zira o dönemde kullanılan bina, ne şubelerin mesaisini tam olarak yerine getirebileceği ve ne de halkın rahat bir şekilde toplanacağı bir bina değildi. Böyle bir yerde arzu olunacak şekilde çalışmanın zorluğu ortadadır ve bu nedenle bina işinin hâlli lazımdır (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2). Hilmi Çoruk, 1939 yılında teftiş ettiği Bafra Halkevi ile ilgili kaleme aldığı raporda, yine Bafra Halkevi'nin yeni bir binaya taşınması gerektiğine dikkati çekmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

Bafra Halkevi, 1940 yılında CHP Amasya Bölgesi Müfettişi Erzurum Milletvekili Salim Altuğ tarafından iki kez teftiş edilmiştir. Selim Altuğ ilk teftiş sonrası yazdığı 2 Mayıs 1940 tarihli raporunda, Bafra CHP İlçe Heyeti'ndeki durgunluğun Bafra Halkevi'ne de sirayet ettiğine vurgu yapmıştır. Bu meyanda "Halkevlerinin Yıl Dönümü" ve "İnönü Zaferi" gibi törenlerin çok ruhsuz ve cansız geçtiğini belirtmiştir. Halkevi'nin tekrar canlandırılması adına Bafra Kaymakamı, Bafra CHP İlçe Teşkilatı ve ilçedeki öğretmenlerle toplantı yaptığını ve onların da sürece dâhil olmasıyla Halkevi'nin içinde düştüğü bu durgunluktan kurtulacağına inandığını söylemiştir. Halkevi'nin maddi anlamda sorun yaşamaması için de Bafra Belediyesi bütçesinden mümkün olan yardımın yapılacağını ifade etmiştir. Yine Bafra Halkevi'nin verimini arttırmak yolunda yeni bir binaya kavuşması için uygun görülen bir arsanın pazarlığını yaptığı üzerinde durmuş ve bina yapımına hemen başlanması hâlinde ihtiyaç duyulan malzemelerin uygun fiyata temin edilebileceğini ifade etmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

Selim Altuğ, Bafra Halkevi'ni ikinci teftişi sonrası kaleme aldığı raporda gerek CHP İlçe Teşkilatı üyeleri gerekse ilçedeki memurlarının Halkevi'yle yakından ilgilendiğini ve şubelerinde vazife aldığını yazmıştır. Halkevi'nin çalışmalarını arttırabilmesi için Bafra Belediyesi bütçesinden 800 liranın Halkevi'ne tahsil edildiğini, bu rakamın Bafra Halkevi'nde verimli iş görülmesine yetmemekle beraber kâtip ve hademe maaşlarıyla, binanın aydınlatma ve ısıtma giderleri için yeterli olduğunu belirtmiştir. Raporunun devamında da Bafra Halkevi bünyesinde faaliyet gösteren sekiz şubenin verimli çalışmalar yaptığından bahsetmiş, Halkevi açısından en büyük sorunun yine bina olduğunun ve mevcut binanın halk üzerinde iyi bir intiba bırakmadığının altını çizmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

Bafra Halkevi 1941 yılında CHP Sinop Bölgesi Müfettişi Sivas Mebusu Hikmet Işık tarafından da iki defa teftiş edilmiştir. Hikmet Işık ilk teftiş sonrası yazdığı raporda, Bafra CHP İlçe Teşkilatı'nın Bafra Halkevi'ne olan zayıf ilgisinden bahsetmiş ve Bafra Halkevi'nin yeni bir binaya ihtiyacı olduğuna dikkati çekmiştir. Zira binanın vaziyeti Halkevi'nin çalışmalarını ve verimini azaltmaktadır. Hikmet Işık, 20 Temmuz 1941 tarihli ikinci raporunda ise İlçe Teşkilatı'nın Bafra Halkevi'ne karşı alakasının arttığını ve böyle devam ederse halkevinde vazife almış kişilerin çalışma arzusu ve verimliliğinin artacağını belirtmiştir. Halkevi idare heyetine seçilen kişilerin üstlendikleri vazifelerin ehli olduğunu ve yapılan çalışmaları birinci teftişe nazaran daha canlı ve hareketli bulunduğunu ifade etmiştir. Raporunun sonunda da Bafra Halkevi şubelerinin bölgenin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde olduğunu ve bölge halkının halkevine ilgisinin giderek arttığını dile getirmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

Bafra Halkevi'ni 1942 yılında da teftiş eden Hikmet Işık, teftiş sonrası kaleme aldığı 15 Temmuz 1942 tarihli raporda, Bafra Halkevi'nin genel durumunu bir önceki yıla nispetle umut verici ve verimli bulunduğunu yazmıştır. Bafra Halkevi'nin bölge üzerinde bıraktığı tesir ve izlenimin geçen yıla nispetle daha iyi olduğundan, gün geçtikçe halkın alakasının ve Halkevi çalışmalarına rağbetinin arttığından bahsetmiştir. Ayrıca Bafra Halkevi yönetiminde görev alan kişilerin işinin ehli olduğu, Halkevi'nin sekiz şube ile çalıştığı ve mevcut şubelerin bölgenin ihtiyaçlarına cevap verecek yapıda olduğu üzerinde durmuştur. Teşekkür etmeyen Tarih ve Müze Şubesi'nin⁴ işlerinin diğer şubelerce yapılabileceğini dolayısıyla bu şubenin açılmasına gerek olmadığını belirtmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

Bafra Halkevi 1943 yılında yine Hikmet Işık tarafından teftiş edilmiştir. Hikmet Işık yaptığı teftiş sonucu izlenimlerini aktardığı 2 Kasım 1943 tarihli raporunda, Bafra Halkevi'nin çalışmalarının son aylar içerisinde giderek hızlandığına değinmiştir. Halkevi'nin faaliyetlerindeki artışta Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün burayı ziyaret etmesi ve ziyareti sırasında Bafra Halkevi'nde görev alan gençlere daha hızlı ve gayretli olmaları gerektiği yönünde ilham vermesinin de etkili olduğuna dikkati çekmiştir. Halkevi Yönetim Kurulu'nun tutumlu ve gayretli gençlerden oluştuğunu, Halkevi Başkanı Necmeddin Esin'in vazifesinin önemini kavramış, üstlendiği sorumluluğu yapacak ehliyetinde olduğunu ifade etmiştir. Halkevi şubelerinin yaptığı çalışmaların gerek kuruluş amaçlarına gerekse bölgenin ihtiyaçlarına uyumlu bir çerçevede ilerlediğini belirtmiştir. Hikmet Işık raporunun sonunda da genel itibarıyla Bafra Halkevi çalışmalarını verimli bulunduğunu söylemiş, salonları ve yeni binaları yapıldığı takdirde bu verimin daha çok artacağını altını çizmiştir. Zira Bafra Halkevi faaliyetlerini dar bir binada sürdürmekte, müsamere ve konferanslar için ilçedeki okulların salonlarından istifade etmektedir (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

Bafra Halkevi 1945 yılında ise Çanakkale Milletvekili Selahattin Batu tarafından teftiş edilmiştir. Selahattin Batu da teftiş sonrası kaleme aldığı 4 Ekim 1945 tarihli raporunda, Bafra Halkevi binası üzerinde durmuş ve "Karadeniz Bölgesi'nin en zengin ve bayındır kasabalarından biri olan Bafra'nın Halkevi dar, küçük perişan bir binaya sıkışmış vaziyettedir." demiştir. Bina yapımındaki gecikmenin özellikle arsa tespiti konusunda mutabık kalınmamasından kaynaklandığı üzerinde durmuştur. Daha sonra da Bafra'nın sahip olduğu imkân ve aydınlarıyla yeni bir Halkevi binası kurmak ve yaşatmak yolunda bütün imkânlara sahip olduğunu belirterek bina yapım işinin daha fazla geciktirilmeden çözülmesi gerektiğine dikkati çekmiştir (BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2).

---

⁴ 1940 yılında Halkevlerinin şube yapılarında yapılan değişiklikle, tarih çalışmaları bu koldan alınarak Müze ve Sergi Şubesi'ne aktarılmıştır. Böylece, biri Dil ve Edebiyat Şubesi, diğeri de Tarih ve Müze Şubesi isimlerini almıştır (CHP Halkevleri ve Halkodaları, 1940, s. 5).

Bafra Halkevi'yle ilgili kaleme alınan teftiş raporlarına bakıldığında, Bafra Halkevi'nin imkânları çerçevesinde ve hatta kendisine ait uygun bir binası olmaması, zaman zaman da CHP İlçe Teşkilatı'ndan gerekli ilgiyi görmemesi gibi eksikliklerine rağmen kuruluş amaçlarına uygun bir çerçevede çalışmalar yaptığı görülmektedir. Bünyesinde yer alan sekiz şube, bölgenin ihtiyaçlarını karşılayacak düzeydedir ve bölge halkının Bafra Halkevi'ne ilgisi giderek artmaktadır. Müfettişlerin teftiş sonrası kaleme aldığı raporlar ise 1939 yılında Bafra Halkevi Başkanlığı'nda değişikliğe gidilmesi ve Bafra CHP İlçe Teşkilatı'nın, Halkevi çalışmalarını desteklemesi gibi konularda Bafra Halkevi'nin verimini artırma yolunda hemen etkisini göstermiştir. Yine teftiş raporları sonrası Bafra Halkevi'nin çalışmalarını rahat bir şekilde yürütebileceği yeni bir binaya sahip olması yolunda adımlar atılmış, lakin bu süreç çok uzun sürmüştür.

4. Bafra Halkevi'nin Faaliyetlerinin Sona Ermesi

Türkiye'de 1946 yılından itibaren çok partili döneme geçmesiyle birlikte Halkevlerinin statüsü de özellikle CHP ile Demokrat Parti (DP) arasında siyasi bir sorun olmuştur. Çünkü DP, Halkevlerinin CHP'nin bir parçası olduğunu söylemiş ve bu nedenle devlet bütçesinden ve diğer kamu kaynaklarından gelir aktarılmasına karşı çıkmıştır. CHP'nin yararlandığı Halkevlerine bütçeden pay ayrılmasının Anayasa'ya aykırı olduğunu belirtmiştir. Bu durum karşısında CHP sözcüleri ise Halkevlerinin ulusal kültürü halka yaymak amacıyla kurulduğunun ve herkese açık olduğunun altını çizmiştir. Bu durumun devletten ve diğer kamu kaynaklarından Halkevlerine gelir aktarımını meşrulaştırdığını, fonların da adil bir biçimde ve sorumluluk çerçevesinde kullanıldığını vurgulamıştır (Çeçen, 1991, s. 218-219).

Halkevleriyle ilgili tartışmaların devam ettiği bu dönemde bazı CHP'li idareciler, Halkevlerinin varlığını sürdürebilmesi amacıyla siyaset dışı kültürel kurumlar hâline getirilmesi fikrini ortaya atmıştır. Açıkçası Halkevlerinin CHP'den ayrılması veya bağımsız bir tesis hâline getirilmesi fikri partinin ilgili organlarında yankı bulmuş ve konu 1947 CHP Büyük Kurultayı ile 1950 Kurultayı'nda görüşülmüştür (Kuruluşlarının Yıldönümü Halkevleri, 1932-1951-1963, 1963, s. 6). Lakin siyasal olayların hızla gelişmesi ve buna karşın CHP üst yönetiminin eski bürokratik alışkanlıklar nedeniyle ağır işlemesi sonucunda Halkevleri için düşünülen olumlu değişiklikler, bu kurumlara siyaset dışı ve kültürel bir kurum olma niteliği kazandıracak yasal düzenlemeler gerçekleştirilememiştir (Çeçen, 1991, s. 216-217).

Böyle bir ortamda 14 Mayıs 1950'de DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte kamuoyunda Halkevleriyle ilgili tartışmalar daha da artarken CHP ile DP arasında Halkevlerinin gelecekteki statüsü konusunda bir uzlaşmaya varabilmek için görüşmeler başlamıştır. Ancak uzun süren görüşmelerden herhangi bir sonuç alınamamış (Akkuş, 2004, s. 45) ve 8 Ağustos 1951 tarihinde DP Grup Başkan Vekili Refik Şevket İnce, kendi partisinden 7 milletvekili ile birlikte "Resmî Daire Ve Müesseselerin Siyasi Partilere Bedelsiz Mal Devir Edemeyeceklerine ve Bu Daire ve Müesseselerle Münfesi Derneklere Ait Olup Siyasi Partilere Terkedilmiş Olan Gayrimenkul Mallarla Bu Partiler Tarafından Genel Menfaatler için Yaptırılmış Olan Binaların Sahiplerine ve Hazineye İadesi Hakkındaki Kanun Layihası'nı Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM) sunmuştur. TBMM'de yer alan 487 milletvekilinden 342 milletvekilinin yer aldığı oturumda oylamaya katılan 342 milletvekilinden 339'u evet, 3'ü hayır oyu vermiştir (TBMM Tutanak Dergisi, 8 Ağustos 1951, s. 693-744). Böylece yasalaşan 5830 sayılı kanun teklifi 11 Ağustos 1951 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girerken (Resmî Gazete, 11 Ağustos 1951, s. 1781-1782) bu kanun çerçevesinde tüm Halkevleri tasfiye edilmiş ve Bafra Halkevi'nin de faaliyetleri son bulmuştur.

Sonuç

Halkevleri, Türkiye'nin sosyal ve kültürel bakımdan kalkınmasını sağlama, Cumhuriyetin getirdiği değerleri anlatma ve yapılan inkılapları içselleştirme amacıyla 19 Şubat 1932 tarihinde başta Ankara olmak üzere 14 il merkezinde açılmış ve 1950 yılı itibarıyla de şube sayısı 478'e ulaşmış ciddi bir kuruluştur. Kapatıldığı 1951 yılına kadar gerek inkılapları geniş halk kitlelerine benimsetmek ve halkla bütünleşmek gerekse kültürel olarak gelişmiş yeni bir toplum yaratmak adına önemli çalışmalar yapan bu kuruluşlardan bir tanesi de Samsun'un bir ilçesi olan Bafra'da açılmıştır.

24 Şubat 1933 tarihinde faaliyetlerine başlayan Bafra Halkevi; bünyesinde yer alan Dil-Edebiyat-Tarih, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk Dershaneleri-Kurslar, Kütüphane ve Neşriyat, Köycüler gibi şubeleri vasıtasıyla halka birçok farklı alanda hizmet etmiştir. Bu şubelerden Dil-Edebiyat-Tarih Şubesi, dil alanında yaptığı çalışmalarla, verdiği konferanslarla ve millî bayram kutlamalarıyla Cumhuriyet ve inkılap prensiplerinin kökleşmesine, Türkçenin önemini kavranmasına katkıda bulunmuş, halkı bu konularda aydınlatmış ve bilinçlendirmiştir. Güzel Sanatlar Şubesi, millî günler ile Halkevi tarafından düzenlenen etkinliklerin musiki kısmını hazırlamış, müzikle ilgilenen gençlere fırsatlar sunmuş, millî marşların ve şarkıların öğrenmesine yardımcı olmuştur. Temsil Şubesi, Bafra'nın sanatsal bağlamda tiyatro ihtiyacını gidermiş ve bu alanda yetenekli kişilerin kendilerini göstermelerine imkân vermiştir. Spor Şubesi, bölge futbolunun gelişmesine vesile olmuş ve hizmete açtığı spor sahasıyla gençlerin spora ilgisinin artmasını ve rahat bir şekilde sportif faaliyetlerde bulunabilmesini sağlamıştır. Keza voleybol ve atletizm gibi diğer branşlarla yöre ahalisinin ilgilenmesini sağlayan da Spor Şubesi olmuştur. Sosyal Yardım Şubesi, ihtiyaç sahibi vatandaşların yanında olmak suretiyle halka bütünleşmek yolunda önemli çalışmalar yapmıştır. Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi, açtığı kurslarla vatandaşların kültür düzeyini arttırma yolunda hizmet etmiştir. Kütüphane ve Yayın Şubesi, kütüphanesi vasıtasıyla millî kültürü besleyecek eserleri halkın hizmetine sunmuş, vatandaşlara ücretsiz bir şekilde gazete, kitap ve dergi dağıtmak suretiyle de halkın bu tür yayınlara ulaşabilmesine ve onlardan istifade edebilmesine olanak sağlamıştır. Yine aynı şube, Cumhuriyetin değerlerini ve inkılapları benimsetmek, halkı çeşitli konularda aydınlatmak amacıyla da *Altın Yaprak* adlı bir dergiyi de yayın hayatına kazandırmıştır. Köycüler Şubesi, köylere düzenlediği gezilerle ilçe ahalisi ile bölgedeki köy ahalisinin birbiriyle kaynaşmasını sağlamak, köylülere ulusal ülkü başta olmak üzere çeşitli konularda bilgiler vermek suretiyle Halkevi'nin köylünün yanında olduğunu göstermiştir. Onları sosyal ve ekonomik yönlerden aydınlatmıştır.

Sonuç olarak Bafra Halkevi'ni kuruluşundan itibaren tüm şubeleriyle birlikte Halkevlerinin kuruluş amaçları doğrultusunda çalışmış, bölgede Cumhuriyet'in değerlerini yaymak ve yaşatmak açısından önemli bir rol üstlenmiş, Bafra'da sosyal ve kültürel faaliyetlerinin artmasına katkı sağlamış önemli bir yapı olarak tarif edebiliriz.

KAYNAKÇA

- AKKUŞ, M. (2004). *Bursa Halkevi ve Uludağ Dergisi*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü. (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- ARIKAN, Z. (1999). "Halkevlerinin Kuruluşu ve Tarihsel İşlevi". *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*. XI/23: 261-281.
- Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Bafra İlçe Raporu* (2018). (hzl. Emre Arslanbay). Samsun.

- AYAR, M. (2010). "Bafra'da Osmanlı Dönemine Ait Modern Eğitim Kurumlarına İki Örnek: Zükur Erkek ve İnas Kız Rüşdiyeleri". *Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi*. VIII/8: 67-90.
- AYDIN, A. (1994). "Cumhuriyet Döneminde Serbest Cumhuriyet Fırkası Deneyimi". *Marmara İletişim Dergisi*. 8: 261-275.
- AYDIN, A. (2011). "Serbest Cumhuriyet Fırkası ve Adnan Menderes'in Siyasi Hayatının Başlaması". *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8: 1-9.
- AYSAL, N. (2009). "Yönetmel Alanda Değişimler ve Devrim Hareketlerine Karşı Gerici Tepkiler Serbest Cumhuriyet Fırkası-Menemen Olayı". *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*. XI/44: 581-625.
- Bafra İkiztepe-Nerik (Vezirköprü) Kültür Yolu* (2015). (hzl. Ersin Demirel). Samsun: Bafra Belediyesi Yayınları.
- BAYRAKTUAN, F. (2020). "Millet Mekteplerinin Halk Eğitimi Açısından İncelenmesi". *Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları*. 37: 119-150.
- CHF Halkevleri Talimatnamesi* (1932). Ankara: Hâkimiyet-i Milliye Matbaası.
- CHP 1945 Yılında Halkevi ve Halkodaları* (1946). Ankara.
- CHP 18'inci Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları* (1950). Ankara: Ulus Basımevi.
- CHP Halkevleri Öğreneği* (1938). Ankara: Recep Ulusoğlu Basımevi.
- CHP Halkevleri ve Halkodaları* (1932-1942). Ankara.
- CHP Halkevleri ve Halkodaları* (1940). Ankara.
- ÇAVDAR, T. (2013). *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*. Ankara: İmge Kitabevi.
- ÇEÇEN, A. (1991). *Halkevleri*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- GÜMÜŞ, H. (2007). *Milli Mücadele'de Samsun*. Samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- GOLOĞLU, M. (2017). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi-I 1924-1930: Devrimler ve Tepkiler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- HALICI, Ş. (2004). "Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Kuruluşu Sırasında Ali Fethi (Okyar) Bey ile Mahmut Esat (Bozkurt) Beyin Polemikleri". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*. XX/59: 429-451.
- Halkevi Çalışmaları Talimatnamesi* (1940). Ankara: Zerbamat Basımevi.
- Halkevleri 1932-1935: 103 Halkevi Geçen Yıllarda Nasıl Çalıştı*. Ankara.
- Halkevleri İdare ve Teşkilat Talimatnamesi* (1940). Ankara: Zerbamat Basımevi.
- Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları* (1934). Ankara: Hakimiyeti Milliye Matbaası.
- Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları* (1935). Ankara: Ulus Basımevi.
- Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hulasaları* (1936). Ankara: Ulus Basımevi.
- KIZILTAN, Z. (1992). "Samsun Bölgesi Yüzey Araştırmaları 1971-1977". *Belleten*. LVI/215: 212-243.
- Kuruluşlarının Yıldönümü Halkevleri (1932-1951-1963)* (1963). İstanbul: CHP İl Gençlik Kolu Yayını.

- TUNA, I. (2018). "Halkevi Dergiciliğine Bir Örnek: Bafra Halkevi Dergisi Altın Yaprak Dergisi (1935-1936)". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 72: 585-596.
- TURAN, Ş. (2013). *Türk Devrim Tarihi, 3. Kitap Birinci Bölüm: Yeni Türkiye'nin Oluşumu (1923-1938)*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- YALÇIN, D. vd. (2002). *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*. Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- YEŞİLKAYA, N. Ş. (1999). *Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Arşiv Belgeleri

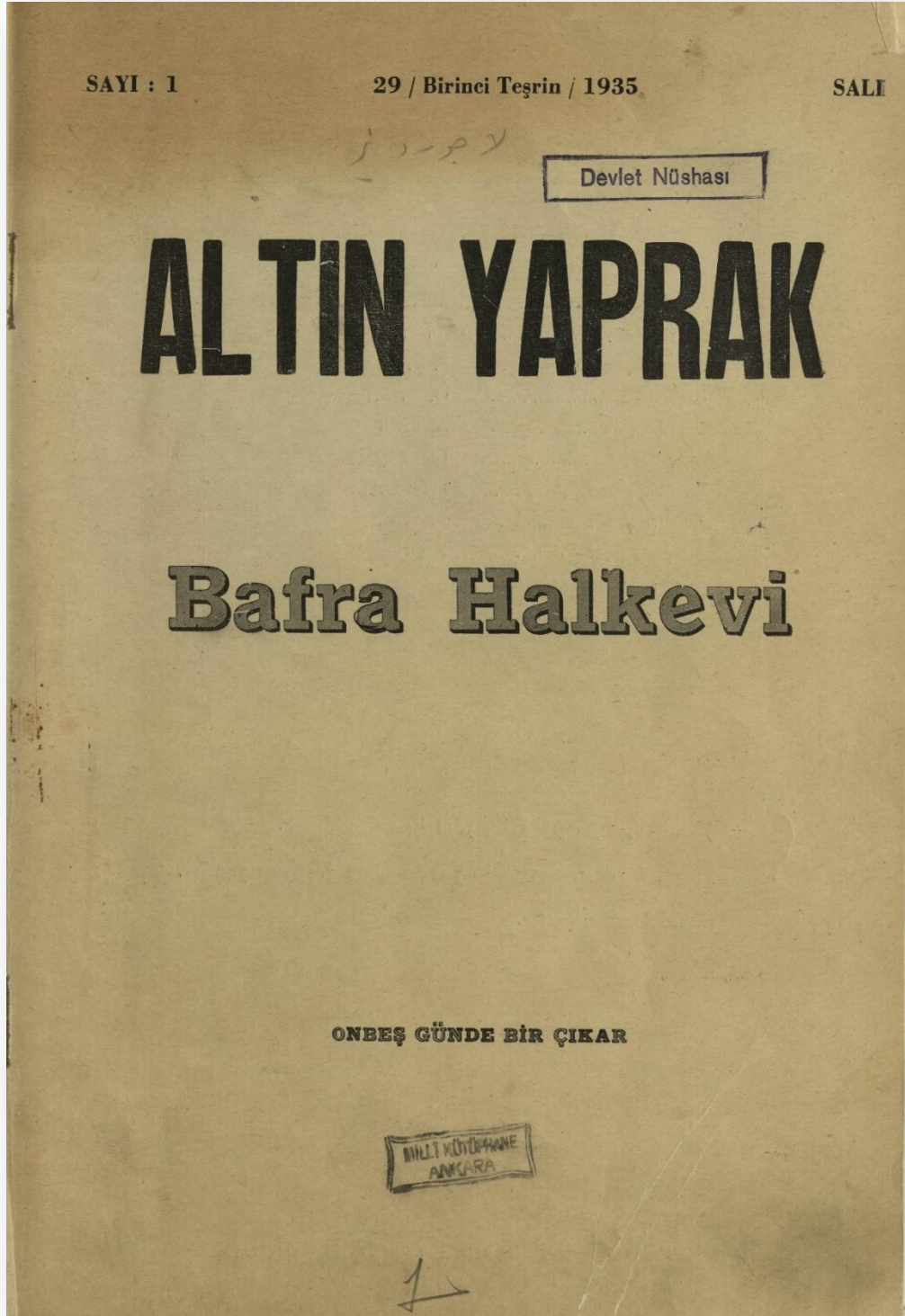
T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

- BCA, 490.01.00 / 925.601.1.
- BCA, 490.01.00.00 / 973.766.3.
- BCA, 490.01.00.00 / 990.832.1.
- BCA, 490.01.00.00 / 1002.870.2.
- BCA, 490.01.00.00 / 1012.905.2.
- BCA, 490.01.00.00 / 1042.1007.1.
- BCA, 490.01.00.00 / 1048.1027.3.
- BCA, 490.01.00.00 / 1058.1062.4.

Sürelî Yayınlar

- Akşam*
- Altın Yaprak*
- Bafrasesi*
- Cumhuriyet*
- Hâkimiyeti Milliye*
- Kurun*
- Milliyet*
- Resmî Gazete*
- Son Posta*
- TBMM Tutanak Dergisi*
- Vakit*
- Zaman*

EKLER

EK 1: Altın Yaprak Dergisi'nin İlk Nüshası Kapağı (29 Ekim 1935)

SAYI : 29

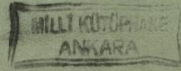
30 EYLÜL : 1937

ALTIN YAPRAK

BAFRA HALKEVİNİN AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Kadın ve Sosyete	—	Kâzım Anar
300 Sene önce Samsun ve Bafra	—	Evliya çelebi seyahatnamesinden
Dil Bayramı	—	Bedri Edis
Ovgüleme (Şiir)	—	Basrı Gocul
Göz Yaşları	—	K. Güneş
Sürgün (Şiir)	—	Sefer Aytekin
Aile Bütçesi	—	Cudi Sezener
Dokunmayın (Şiir)	—	Vehbi Cem Aşkun
Türk Devrimi	—	Vehbi Cem Aşkun
Melek	—	F. Yekta Çubukcuoğlu
Haberler	—	* * *

Kitapsaray ve Yayın şubesi
Tarafından çıkarılır

355

EK 2: Altın Yaprak Dergisi'nin 29. Nüshası Kapağı (30 Eylül 1937)

ABONESİ :
Yıllığı : 200 Kuruş
6 aylığı : 100 »
Sayısı : 5 »
İdare evi :
Vatan Basımında
Hususi daire

BAFRASESİ

23 Nisan
Çocuk haftasının
ilk günüdür.

14 Nisan 1937 Çarşamba

çarşamba günleri çıkar, her şeyden bahseder
MEMLEKET GAZETESİDİR.

Yıl : 1 Sayı : 1

Niçin çıkıyoruz ?

Bir gazetenin çıkma sebeplerini anlatmak, tahmin edileceği üzere pek kolay bir şey değildir. Yalnız, o gazeteyi idare edecek kişilerin zihinlerinde ve görüşlerinde yaşayan gayeler bir iki kalem hamlesiyle ifade edilebilirse maksat hakkında hiç olmazsa bir fikir elde edilmiş olur.

Bizim inandığımız, içten kandığımız ve gözlerimizle gördüğümüz bir şey var : Yirminci medeniyet aşrında Türkiye topraklarında, Ata türke olan inanından Cumhuriyete olan imanından hız alan ve büyük ülküsüne ulaşmak için yorulmaz azmle çalışan güçlü bir gençlik bulunuyor. Bu gençlik (yaşı her kaç olursa olsun) asırların devrildiğini Heyülaların çöktüğünü ve bu çöküntünün içinden yeni bir vatanın yeni bir mesih eliyle yaratıldığını görmüş bir nesildir. Bu nesil öyle bir nesildir ki, ne roma, ne atina, ne siparta, ne hint, ne çin tarihleri ona duyduğu saadette asla bir örnek; bir eş vermemiş, verememiş, o bütün heyecanını kendi öz tarihinden almıştır. Bu gün yeni Türk medeniyetinde beliren imanlar şunlardır : Ayları günlere, yılları aylara, asırları yıllara sığdırmak ve büyük Atanın dediği gibi her ne bahasına olursa olsun medeniyette en ön safı almak..

Yeni Türkiye şimdi hep bu gaye ile çalışıyor : Bul-

miyor, Halk ediyoruz. ilerlemiyor, koşuyoruz. Yapmıyor, yaratıyoruz. Bu ilerlemede bütün Türk gençliğinin ödevi vardır, payı vardır.

Garbe bakıyoruz: okuyor, okutuyor. Her şehirde çıkan binlerle gazeteler havadis veriyor, memleketini tanıtıyor, dünyayı tanıtıyor..

Munihde çıkan bir gazete, tetkik seyahatına çıkardığı muharrirleri vasıtasıyla Bafradan bahsederken, Amasya da oturan, Sivasta bulunan, Trabzona seyahat eden bir Bafralı kendi memleketi hakkında malumat alabilmek için neden müşkilat çekmeli ?..

İşte biz Bafrayı tanıtmak Bafra havadislerini yad illere duyurmak ülküsüyle (Bafrasesi) ni çıkarmaya karar verdik. İçimizde inan, elimizde kalem var.. Altok bize gaye ve fikirleriyle birlikte hareket işaretini olmaktadır.

(Bafrasesi) her hafta Bafradan ses verecek, ilçemizin içtimai, iktisadi, ve kültürel haberlerini muntazaman yazacaktır. Yakın memleket havadislerini, en yeni ajans haberlerini okuyacaksınız.

Gazetemiz, sütunlarını halkın dileklerine açık bulunduracak, köylü ile köylerimizle daima ilgilenecektir. (Bafrasesi) nde sen ve ben endişesi yerine müşterek arzuların tahakkuku

TÜTÜN Piyasaları

Bu yıl ilçemizde Tütün eken 7400 ekiciden 4500 kadarı tütünlerini dizi dengi halinde satmıştır.

Şehirimizde demet dengi tütün satışları da başlamıştır. Şimdiye kadar demet dengi halinde 200 kadar mahsul lıh'şarlar hanganna gelmiş ve muhtelif alıcılara satılmıştır.

936 mahsulünden şimdiye kadar satılan tütünlerin mecmuu iki milyon yedi yüz bin kilodur. Halihazırda idare anbarında ve yerli tüccar depolarında pıçak ve görmez iki yüz bin kilo kadar dizi ve demet tütün stoku bulunmaktadır.

Demet dengi fiyatları : Pıçaklar kilosu 160-220, balya pıçaklar 52-65, görmezler 19-26 kuruş arasıdır.

Başlıca alıcılar inhisarlar Türk tütün limitet şirketi, Mitat Nemli ve felemenk türk anonim şirketi hesabına Elma oğullarıdır.

Fiatlar normaldir. Satıcılar piyasanın bu fiatlarla açılmasından memnun görünmektedir.

için çalışıldığını göreceksiniz.

(Bafrasesi) bir halk, yurd ve Cumhuriyet gazetesi olmak davasıdır.

Muvaffakiyete gelince ; bundan şüphelenmeye selâhiyet sahibi değiliz. Çünkü bu gazete bizim değil, onu okuyanın malı, bu toprağın malı, Gençliğin malıdır.

Dileğe elbet varacağız..

BAFRASESİ

Belediye MECLİSİ

Belediye meclisi Nisan 937 icimalarına Belediye reisi bay Zihni Lokmann reisliği altında başlamıştır. İlk içtima 5 Nisan pazartesi günü yapılmış ve daimi encümenin hazırladığı 937 yılı bütçesinin tetkik ve meclise arzı için bir bütçe encümeni ayrılmıştır.

Kaymakamlığın gösterdiği lüzum üzerine vergi ve resimler tarifesi tekrar incelenmek için tarife komisyonuna verilmiştir. Şimdiye kadar mevcut olmayan sâhbi zabita talimatnamesinin daimi encümence bir proje halinde hazırlanarak meclise verilmesi takarrur etmiştir.

Okunan bazı tezkerele ait olduğu encümenlere havale edildikten ve bazı azaların mezunüyet istekleri kabul edildikten sonra 12-4-937 pazartesi günü toplanmak üzere içtima son verilmiştir.

12-4-937 de tekrar toplanılmış isede ekseriyet olmadığından içtima 15-4-937 perşembe günü saat 14 de bırakılmıştır.

Kostümlü Balo

Sayın kaymakamımız Bay Nedim Aker ve sayın refikalarının himayelerinde önümüzdeki Çocuk haftası içinde (24 Nisan 937 Cumartesi günü akşamı) Çocuk esirgeme kurumu Bafra kolu adına bir kostümlü balo verilecektir. Bayan ve baylardan müteşekkil seçkin bir komitenin haftalardanberi yaptığı hazırlıklar ilerlemiş ve balonun üstün bir şekilde olması temin edilmiştir. Balonun kostümlü olması bilhassa bayanlar arasında çok alaka uyandırmıştır.

Balo Askerlik şubesi yanındaki binada verilecektir. Bina dahilinde her türlü hazırlıklar ikmal edilmiştir.

EK 3: Bafrasesi Gazetesi'nin İlk Nüshası Birinci Sayfası (14 Nisan 1937)

CUMARTESİ

17

Haziran 1950

10 KURUŞ
ABONE

Seneliği : 300 kuruştur.

6 aylığı : 150 "

Sayı : 482 Yıl : 14

BAFRASESİ

Cumartesi Günleri Çıkar

ONBEŞ GÖNLÜK SİYASİ MEMLEKET GAZETESİDİR

Sahibi : Ali Rıza Kefeli

Neşriyatı fiilen idare eden

Süleyman TÜRK

Baskıldığı yer: Valan Basmevi

Her Nevi Evrak

İdare Müdürlüğüne gönderilir

Basılmayan Yazılar

Geri verilmez

OKUMA İHTİYACI

YAZAN: Mustafa Teksoy

Okumak, her an, karşı karşıya bulunduğumuz bir zaruretler.

Talebe, okulda yalnız kendi ders kitaplarına çerçevesinde kalamaz. Tahsil derecesi, sınıf yükseldikçe derslerine iyi bir şekilde hazırlanması, öğretmenlerini tatmin etmesi için muhakkak çeşitli eserlere baş vuracaktır. Bu suretle hiç farkında olmadan birçok bilgiler edinir; bilgi ve görüşü de artar.

Fakat okumak sırf talebelik adına münhasır kalmamalıdır. Hayatta bir meslek sahibi olunca da okumak elzemdir. Her insanın mesleğinde karşısına çıkan yeni problemleri çözmesi, kendisini yetiştirme mesleğini ilgilendiren kitapları okumakla olur. Okuyan kimseler; dinlenmeyen, koşan, ileri atılan ve etrafıyla ilgilenen kimsedir.

Kişinin okuması ulusun mükemmelleşmesi demektir. Bütün yenilikler, medeni alanda her hamle fertlerin uyanık olmasıyla kabilirdir, bu da ancak ve ancak okumak ile olunur.

Okumak insanı geliştirir, olgunlaştırır. Tarihine ilk çağlarında ilksel ulular birbirinin örf ve adetlerini, duygu ve inanışlarını anlamak için yekdiğeri ile savaşırdı. Halbuki asrımızda bunun temini vahşiyane değil, medeni bir anlayış ve sezişle mümkündür. Çünkü kitaplar bunu kolayca temin eder. Reform, Rönesansın doğuşu Yunan ve Roma eserlerinin tetkikiyle, tıbbın yükselişi İslâm ve Türk kitaplarının incelenmesiyle değil mi? Bunlar inkâr edilmeyen hakikatlerdir. Tarihle sabittir. 17

TÜTÜNCÜLER TOPLANTISI

Geçen hafta içinde tütün ekici ve tüccarlarından mürrekkep olarak şehir kulübünde umumî bir toplantı yapıldı. Tütüncüler Birliği Başkanı Süleyman Türk'ün idare ettiği bu toplantıda eski ve yeni tütün vaziyetleri hakkında görüşmüş ve Ankara'ya temsilciler yollanmak suretiyle Hükümetten aşağıdaki isteklerde bulunulmasına karar verilmiştir :

1- 1949 tütünlerinin son yaprağı satılınca kadar Tekel'in mübaya'ya devamı.

2- 1946, 1947, 1948 yılları mahsullerinden Bafra'da tüccarlar elinde mevcut 672.000 kilo mamul tütünlerin takas ve deblögej gibi ihracını kolaylaştırıcı tedbirler alınması,

3- Piyasaya iştirakleri için tüccarlara kredi temini,

4- % 5 ler işinin biran evvel faydalı hale ifrağı,

İnsanların anlaşması, diğerkâm olması, bayağı ve hayvani zevklerden uzaklaşması okumanın birer teselisidir.

Okumak telifi kabil olan bilgi sayesinde hayat başkalaşır, güzelleşir, telâkiler değişir; bu vesile ile de yaşayışta bir fark kendinden doğar.

Bu gün hayranlıkla karşıladığımız ve hayatımızı borçlu olduğumuz fen neyin ve kimin mahsulüdür? Pek tabii travayların sahanlığında ve muhtelif yerlerde bile dakikaların boş geçirmeyen, mütemadi olarak gül yerine ilaç koklayan, laboratuvarlarda ilaçları, kitapları karıştıran kimselerindir.

Bununla beraber okumak bir zevktir. Bu zevki tatmıyalar okuyamazlar. Bir ulusun ekseriyeti bu zevkten mahrum olmazsa işaret ettiğimiz yöne doğru hayırlı bir gidış vardır.

Avrupa ve Amerikada tahsil yapmış kimseler, zengin ve kürtürlü ulusların

TERFİ EDEN YARGIÇLARIMIZ

İlceimiz Hukuk Yargıcı Osman Talü 60 lira aslı maaşından 70 liraya ve Sorgu Yargıcı Servet Kılıççı 50 liradan 60 liraya terfi etmişlerdir.

Kıymetli Hukuk Yargıcımız
OSMAN TALÜ

5- Tütün dikimi yasak tarlaların yeni baştan tesbiti ve bu oluncuya kadar da şimdiki dikime müsaade edilmesi,

6- Tütün ticareti yapan çiftlik sahipleri tütünlerinin de Tekelce alınması,

7- 1950 tütün piyasasının erken açılması,

8- Tekel idaresinin Bafra'dan aldığı tütünleri burada işlemesi.

Toplantıda temsilci olarak seçilen Ali Kale ve Hasan Genç Ankara'ya gitmişlerdir.

en basit bir işçisinden en olgun mütefekkirine varıncaya kadar bütün halkın bir sanıyesini bile boş geçirmedigini, zevkle mutlaka bir şeyler okuduğunu ve hatta otel ve apartman hizmetçilerinin dahi bir kazaya sebebiyet vermeme şartıyla okumalarına müsaade ve müsamaha edildiğini anlatıyorlar.

Bizde de okuma ihtiyacının bu derece sümül ve ehemmiyetle kavranıldığı gün saadet yoluna girilmiş olacaktır.

Osman Talü, dürüst, çalışkan, kemal ve fazilet sahibi bir insandır. Servet Kılıççı hakkındaki kanaatlerimiz de aynıdır. Adliyeimizin bu iki mümtaz simasının terfi'leri gayet yerinde olmuştur. Kendilerini tebrik eder, bundan sonra da başarılar dileriz.

Ziraat Bankası Müdürü

İlceimiz Ziraat Bankası Müdürü Celâl Vaner Şubesine ait işlere dair Genel Müdürlükle temas etmek üzere Ankara'ya gitmiştir.

AKŞAM KIZ SANAT OKULU SERGİSİ

Akşam Kız Sanat Okulu ders sonu münasebetiyle bir sergi tertip etmiştir. Okulun ilk yılı olmasına rağmen sergide yer alan modeller taktire layık bir başarının mahsulü idiler.

Okulun öğrenci sayısı yüz kadardır.

BELEDİYEDEN BİR İSTEK

Şehir kulübü önünden geçen yol parke döşenmiştir. Fakat bunun çeşmeden ileri gitmeyeceği söyleniyor. Çeşmeden ortaokula giden yol ise gayet bozuk bir haldedir. Bu yola samsun caddesinden gelen kısım onarılmış olduğuna göre bari ki tarafında onarılması veya parke döşenmesi zaruridir.

Halk, bahse mevzu yolun ortaokula kadar yapılmasını istiyor. Belediyenin dikkat nazarımlı çekerez.

YEŞİLAY GENÇLİK KULÜBÜ

Yeşilay Kurumu Spor Kolu, oyuncuları resmi maçlara iştirak ettirmek gayesiyle (Yeşilay Gençlik Kulübü) adı altında bir teşekkül meydana getirmiştir. Bu teşekkilde yer alacak üyeler için en başta gelen şart içki ve uyuşturucu maddeler kullanmamaktır.

Kulüp Genel Kurulu evvelki gün Süleyman Türk'ün başkanlığında ilk toplantısını yaparak İdare Kuruluna Sıtkı Barutçu, Mehmet Kadıoğlu, Mehmet Ucu, Habil Demircan, Nazif Mesutağlı, Kemal Çakın ve Şinasi Etekin'i seçmiştir. İdare Heyeti işbütümünde de Sıtkı Barutçu Kulübün Başkanı olmuştur.

Müteebbis gençleri tebrik ederiz.

YEŞİLAY SAMSUNDA ŞUBE AÇIYOR

Yeşilay Kurumunun Bafra'daki çalışmaları müsbet neticeler elde etmekte olduğu malumdur. Kurum, şimdi, Samsun il merkezinde de bir şube açacaktır. Bunun için Bafra şubesiyle işbirliği halinde çalışan Samsun Yeşilaycılar üye ve taraftar sayısını arttırmışlardır. Yakında kongrenin yapılacağı ve kongrede Genel merkezi temsilen İstanbuldan bir zatın bulunacağı haber verilmektedir.

Spor

Bafra Gençlik Kulübü maç yapmak üzere Tuzla'ya gitmiştir.